

Województwo Kujawsko-Pomorskie
PLAN MODERNIZACJI 2020+

**RAPORT Z REALIZACJI *STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA
KUJAWSKO-POMORSKIEGO DO ROKU 2020*
– *PLAN MODERNIZACJI 2020+***

W 2014 R.

Toruń, kwiecień 2015 r.

Opracowanie merytoryczne:

*Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu, Departament Rozwoju Regionalnego
Kujawsko-Pomorskie Biuro Planowania Przestrzennego i Regionalnego we Włocławku*

www.kujawsko-pomorskie.pl/planowanie

www.biuro-planowania.pl

SPIS TREŚCI

Wstęp	5
1 Uwarunkowania realizacji <i>Strategii</i> związane z polityką regionalną Polski	5
2 Zastosowane instrumenty polityki regionalnej oraz podjęte działania formalno-organizacyjne na rzecz realizacji ustaleń <i>Strategii</i>.....	8
2.1 Informacja o podjętych działaniach formalno-organizacyjnych na rzecz wdrożenia <i>Strategii</i> , wg stanu na koniec grudnia 2014 r.	8
2.2 Informacja o stanie prac związanych z przygotowaniem programów rozwoju, na koniec grudnia 2014r.....	10
2.3 Informacja o stanie prac związanych z przygotowaniem Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020, na koniec grudnia 2014 r.....	15
2.4 Informacja o stanie prac związanych z przygotowaniem Kontraktu Terytorialnego dla Województwa Kujawsko-Pomorskiego, na koniec grudnia 2014 r.	17
2.5 Informacja o stanie prac nad realizacją Założeń polityki terytorialnej województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2014-2020, na koniec grudnia 2014 r.....	25
2.6 Informacja o stanie prac nad opracowaniem Planu zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego, na koniec grudnia 2014 r.	26
3 Postęp w realizacji celów strategicznych <i>Strategii</i> i stan realizacji planowanych zakresów interwencji wobec OSI.....	26
4 Podsumowanie i rekomendacje.....	29
Załącznik 1, Szczegółowe informacje nt. zadań zrealizowanych w ramach celów strategicznych <i>Strategii</i>	35

Wyjaśnienia skrótów:

<i>bd</i>	– brak danych
<i>FBiW</i>	– Fundusz Badań i Wdrożeń
<i>FPK</i>	– Fundusz Powiązań Kooperacyjnych
<i>IOB</i>	– instytucja otoczenia biznesu
<i>IW</i>	– Instytucja Wdrażająca strategię rozwoju województwa
<i>KE</i>	– Komisja Europejska
<i>KPAI</i>	– Kujawsko-Pomorska Agencja Innowacji Sp. z o.o.
<i>KPBPIR</i>	– Kujawsko-Pomorskie Biuro Planowania Przestrzennego i Regionalnego we Włocławku
<i>KPODR</i>	– Kujawsko-Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Minikowie
<i>KPZK 2030</i>	– Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030
<i>KT</i>	– Kontrakt Terytorialny dla Województwa Kujawsko-Pomorskiego
<i>ORSG</i>	– Obszar Rozwoju Społeczno-Gospodarczego
<i>OSI</i>	– Obszar Strategicznej Interwencji
<i>Plan działań</i>	– Szczegółowy plan działań na rzecz realizacji ustaleń Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+
<i>Plan transportu</i>	– Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla województwa kujawsko-pomorskiego
<i>pzpw</i>	– plan zagospodarowania przestrzennego województwa
<i>POIG</i>	– Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka 2007-2013
<i>POIiŚ</i>	– Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2007-2013
<i>POKL</i>	– Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2007-2013
<i>Raport</i>	– Raport z realizacji Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+ w 2014 r.
<i>RLKS</i>	– rozwój lokalny kierowany przez społeczność
<i>ROPS</i>	– Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu
<i>RPO</i>	– Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013
<i>RPO WKP 2014-2020</i>	– Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020
<i>Sejmik Województwa</i>	– Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego
<i>Strategia</i>	– Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+
<i>TARR</i>	– Toruńska Agencja Rozwoju Regionalnego S. A.
<i>UM</i>	– Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu
<i>WUP</i>	– Wojewódzki Urząd Pracy w Toruniu
<i>Zarząd Województwa</i>	– Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego
<i>ZIT</i>	– Zintegrowane Inwestycje Terytorialne

Wstęp

Zgodnie ze *Strategią rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+*, przyjętą uchwałą nr XLI/693/13 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego w dniu 21 października 2013 r. wskazano zasadę corocznego, kompleksowego raportowania stanu realizacji ustaleń *Strategii*. Jednocześnie w *Szczegółowym planie działań na rzecz realizacji ustaleń Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+*, przyjętym uchwałą nr 42/1423/14 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 15 października 2014 r. ustalono, że wyniki monitorowania realizacji *Strategii* będą przygotowywane w formie raportu, przyjmowanego przez Zarząd Województwa, a następnie prezentowane na sesji Sejmiku Województwa. Mając na względzie powyższe opracowany został *Raport z realizacji Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+ w 2014 r.* (zwany dalej: *Raportem*).

Głównymi danymi dla sporządzenia *Raportu* były materiały od:

- departamentów¹ i jednostek organizacyjnych Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu, wojewódzkich osób prawnych oraz pełnomocników Zarządu Województwa i Marszałka,
- partnerów zewnętrznych: jednostek samorządu terytorialnego, instytucji, organizacji i innych podmiotów uczestniczących w rozwoju województwa.

Raport dotyczy działań podjętych w 2014 r., niemniej w niektórych fragmentach, jeżeli uznane to zostało za istotne, zasygnalizowano inicjatywy podjęte także w 2015 r.

1 Uwarunkowania realizacji *Strategii* związane z polityką regionalną Polski

Do istotnych uwarunkowań funkcjonowania województw, a pośrednio do zagadnień kształtujących poziom ich konkurencyjności, należą uwarunkowania wynikające z polityki regionalnej państwa – czyli działania podejmowane na poziomie centralnym, ale mające bezpośredni lub pośredni wpływ na warunki rozwoju województw. Zadania realizowane na poziomie krajowym mają najczęściej charakter horyzontalny, a więc adresowane są w równym stopniu do każdego z regionów (stają się dla nich zewnętrznymi uwarunkowaniami rozwoju). Jednakże ze względu na różnicowania w charakterze (specyfikę) poszczególnych regionów – mogą być one przez nie postrzegane jako sprzyjające osiągnięciu celów polityki regionalnej lub je ograniczające. Tak więc te aspekty polityki regionalnej państwa, które różnicują warunki rozwoju województw, mogą stanowić dla niektórych z nich impuls rozwoju w ujęciu egzogenicznym albo przewagę, względnie stratę konkurencyjną w relacjach międzywojewódzkich.

W kontekście powyższej identyfikacji charakteru i złożoności uwarunkowań powodowanych przez aktywność Państwa Polskiego w dziedzinie polityki regionalnej, dokonano kwerendy publikacji zamieszczonych w serwisie internetowym Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju w 2014 r., które zaprezentowano na dwóch płaszczyznach:

1. Opracowania o charakterze koncepcyjnym (ideowym), o różnym charakterze, ale generalnie o niewielkim bezpośrednim przełożeniu na politykę regionalną.

Są to różnego rodzaju strategie, koncepcje, założenia – opracowania formułujące założenia polityki państwa w jakiejś dziedzinie, ale nie będące podstawą do ich egzekwowania w polityce regionalnej. Dokumenty te mogą być bardzo ważne dla polityki regionalnej województw, ponieważ często stanowią pierwszy etap w procesie od formułowania ogólnej idei do jej realizacji. Ponadto zwracają uwagę na nowe trendy, procesy, zjawiska, struktury, zależności i relacje – są swoistymi wytycznymi dla polityki regionalnej województw. Tego typu opracowania są szczególnie istotne jeżeli zapowiadają zmianę stanu dotychczasowego w relacjach „państwo-województwa” – np. poprzez zaproponowanie nowego rodzaju

¹ W *Raporcie* przyjęto nazwy departamentów i ich zakresy kompetencji, zgodnie z Regulaminem Organizacyjnym Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu, stanowiącym Załącznik do uchwały nr 4/87/14 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 30 grudnia 2014 r.

instrumentu rozwoju („nowe” uwarunkowanie rozwoju) lub poprzez sformułowanie nowych założeń przestrzennego rozmieszczenia inwestycji w przestrzeni kraju (co skutkuje zmianami relacji pomiędzy różnymi regionami – a to zawsze powoduje zmiany poziomu konkurencyjności).

W 2014 r., w kategorii opracowań o charakterze koncepcyjnym:

- Rada Ministrów przyjęła w drodze uchwały *Strategię Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko – perspektywa do 2020* (15 kwietnia). Jest to jedna z dziewięciu strategii zintegrowanych, które mają służyć realizacji celów rozwojowych *Strategii Rozwoju Kraju 2020* (pozostałe osiem zostało opracowanych i przyjętych uchwałami Rady Ministrów przed uchwaleniem *Strategii*). *Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko – perspektywa do 2020* obejmuje dwa istotne obszary: energetykę i środowisko, wskazując m.in. kluczowe reformy i niezbędne działania, które powinny zostać podjęte w perspektywie do 2020 r. Celem tego dokumentu jest ułatwienie "zielonego" (sprzyjającego środowisku) wzrostu gospodarczego w Polsce, poprzez zapewnienie dostępu do energii (bezpieczeństwa energetycznego) i dostępu do nowoczesnych, w tym innowacyjnych, technologii, a także wyeliminowanie barier administracyjnych utrudniających „zielony wzrost”. Strategia ta nie wnosi na obecnym etapie istotnych uwarunkowań dla polityki regionalnej województwa kujawsko-pomorskiego, choć realizacja niektórych jej ustaleń może takie konsekwencje powodować i to zarówno w kontekście budowania przewag konkurencyjnych poprzez wykorzystanie potencjałów endogenicznych (w strategii podnosi się na przykład kwestie wykorzystania biomasy – w czym kujawsko-pomorskie wykazuje wyjątkowo korzystne uwarunkowania), jak i zmiany relacji międzyregionalnych (np. poprzez rozwój sektora energetycznego lub eksploatacji kopalin, które to działalności są silnymi biegunami rozwoju i dla województwa o korzystnych predyspozycjach będą dodatkowym impulsem rozwoju). Przy obecnym braku wiedzy na temat ewentualnych działań, stanowiących realizację ustaleń strategii, są to wyłącznie rozważania teoretyczne, stąd trudno jednoznacznie przewidzieć konsekwencje dla rozwoju regionalnego. Zwraca się jednak uwagę na potrzebę monitorowania realizacji tej strategii w kolejnych latach. (Wykaz pozostałych strategii zintegrowanych, realizujących cele rozwojowe *Strategii Rozwoju Kraju 2020*, przyjętych w drodze uchwały przez Radę Ministrów, w poprzednich latach:
 - ✓ *Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020* – 18 czerwca 2013 r.,
 - ✓ *Strategia Rozwoju Systemu Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2022* – 9 kwietnia 2013 r.,
 - ✓ *Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020* – 26 marca 2013 r.,
 - ✓ *Strategia Sprawne Państwo 2020* – 12 lutego 2013 r.,
 - ✓ *Strategia Rozwoju Transportu do 2020 (w perspektywie do 2030 roku)* – 22 stycznia 2013 r.,
 - ✓ *Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki „Dynamiczna Polska 2020”* – 15 stycznia 2013 r.,
 - ✓ *Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa na lata 2012-2020* – 25 kwietnia 2012 r.,
 - ✓ *Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie* – 13 lipca 2010 r.)
- kontynuowane były prace nad projektem *Krajowej Polityki Miejskiej* – w maju 2014 r. odbyły się trzy konferencje tematyczne w Gdańsku, Wodzisławiu Śląskim i Uniejowie. Przeprowadzone zostały również konsultacje międzyresortowe i społeczne. Na obecnym etapie prac trudno powiedzieć na ile działania na rzecz tego dokumentu będą dla kujawsko-pomorskiego istotne jako uwarunkowanie specyficzne wobec innych regionów.
- kontynuowane były prace nad założeniami procesu rewitalizacji. Projekt *Założeń ustawy o rewitalizacji* 20 listopada 2014 r. trafił do konsultacji publicznych i uzgodnień międzyresortowych. Ustawa stworzy ramy prawne dla rewitalizacji w Polsce, których obecnie brakuje oraz, poprzez zawarte w niej regulacje, będzie zachęcać coraz więcej samorządów do prowadzenia tego procesu. Wprowadzenie takich zmian w prawie jest konieczne, zwłaszcza w kontekście szacunków Instytutu Rozwoju Miast, według których aż 20% obszarów miejskich w Polsce (zamieszkałych przez ok. 2,4 miliona mieszkańców) jest zdegradowanych i wymaga pilnych działań. Zgodnie z *Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie* pięć największych miast województwa kujawsko-pomorskiego zostało zaliczonych do „Obszarów strategicznej interwencji na rzecz restrukturyzacji i rewitalizacji miast tracących funkcje społeczno-gospodarcze” (z kategorią natężenia problemów – wysoką lub bardzo

wysoką). Jest to więc zagadnienie, które w istotnym stopniu dotyczyć może polityki regionalnej województwa.

2. Obowiązujące przepisy, które stały się podstawą dla prowadzenia polityki regionalnej.

Część nowych przepisów prawa powstała w odpowiedzi na idee sformułowane w opracowaniach o charakterze koncepcyjnym (scharakteryzowanych wcześniej). Do tej kategorii należą np. ustawy lub zmiany ustaw, rozporządzenia wykonawcze, w tym także dokumenty formułujące zasady wydatkowania i rozliczania środków publicznych, finansujących politykę regionalną. Z perspektywy polityki rozwoju województw do tej kategorii należy także specyficzne opracowanie – *Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030*, która nie będąc aktem prawa stanowi jednak podstawę dla uzgadniania założeń polityki regionalnej z polityką krajową.

W 2014 r., w kategorii przepisów prawa:

- prowadzono prace związane z wprowadzeniem do aktów prawnych ustaleń *Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030*. Ustawa z dnia 24 stycznia 2014 r. o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw (Dz.U.2014.379) zdefiniowała pojęcia „obszaru funkcjonalnego”, „obszaru strategicznej interwencji państwa”, „obszaru problemowego”. W konsekwencji powyższego, 25 września 2014 r. weszły w życie istotne dla polityki regionalnej zmiany w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Zmieniły one zasadniczo wymagany zakres projektu planu zagospodarowania przestrzennego województwa – wprowadziły obowiązek uwzględnienia w pzpw obszarów funkcjonalnych, w tym przede wszystkim – miejskiego obszaru funkcjonalnego ośrodka wojewódzkiego – dla którego jako obligatoryjne wskazano sporządzenie planu zagospodarowania przestrzennego jako części pzpw. Stanowi to bardzo poważne konsekwencje dla polityki regionalnej – na przykład w województwie kujawsko-pomorskim wymusza ponowne rozpoczęcie prac nad planem zagospodarowania przestrzennego województwa (w momencie wejścia w życie tych zmian, projekt planu był dalece zaawansowany). Zmiany w ustawie – ustanawiające miejski obszar funkcjonalny ośrodka wojewódzkiego jako zupełnie nowy poziom planowania regionalnego – nie mają charakteru wyłącznie formalnego. To bardzo daleko idąca zmiana w filozofii kształtowania potencjału regionalnego i metropolitalnego stolic polskich regionów.
- kontynuowano prace legislacyjne, wynikające ze zmian opisanych powyżej, w dwóch bardzo ważnych obszarach (są to projekty rozporządzeń Ministra Infrastruktury i Rozwoju):
 - ✓ w sprawie określenia wymaganego zakresu projektu pzpw w części tekstowej i graficznej (art. 40 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, Dz. U. Nr 80, poz. 171, z późn. zm.),
 - ✓ w sprawie szczegółowych warunków określania obszarów funkcjonalnych i ich granic (art. 49d ust. 5 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, Dz. U. z 2003 r., nr 80, poz. 717 z późn. zm.),
- dodatkowo wspomniana ustawa z dnia 24 stycznia 2014 r. o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw (Dz.U.2014.379), wprowadziła także korekty, uzupełnienia odnoszące się do planowania strategicznego i operacyjnego, kontraktu terytorialnego i polityki miejskiej. W zakresie realizacji *Strategii* istotne były zmiany w ustawie o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, gdzie m.in.:
 - ✓ wprowadzono pojęcie kontraktu terytorialnego do ustawy (usunięto pojęcie kontraktu wojewódzkiego) oraz cały rozdział opisujący opracowanie i realizację kontraktu terytorialnego,
 - ✓ dodano rozdział dotyczący polityki miejskiej, w tym zdefiniowano pojęcie polityki miejskiej i krajowej polityki miejskiej,
 - ✓ usunięto pojęcie „programu wojewódzkiego” – obecnie mogą być tworzone programy, które dzielą się na programy operacyjne i programy rozwoju (krajowe i regionalne),
 - ✓ doprecyzowano, że raport ewaluacyjny przed przyjęciem dokumentu jest opracowywany dla każdego programu operacyjnego oraz dla programu rozwoju o wartości powyżej 300 mln zł, a także zmiany programu rozwoju o wartości powyżej 300 mln zł²,

² Jednocześnie wskazano, że w przypadku opracowywania lub zmiany programu rozwoju instytucja opracowująca program rozwoju o wartości powyżej 300 mln zł może, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw rozwoju regionalnego, odstąpić od opracowywania raportu ewaluacyjnego, biorąc pod uwagę w szczególności wysoki stopień realizacji celu publicznego oraz skalę oddziaływania na gospodarkę i społeczeństwo.

- ✓ dodano zapis obligujący do konsultowania projektów programów także z Komisją Wspólną Rządu i Samorządu Terytorialnego,
- Natomiast w zakresie ustawy o samorządzie województwa, istotne dla realizacji *Strategii* były m.in.:
- ✓ zmiana zapisów dotyczących aktualizacji strategii rozwoju województwa, która może zostać zaktualizowana w każdym czasie, jeżeli wymaga tego sytuacja społeczno-gospodarcza lub przestrzenna województwa,
 - ✓ dokonanie aktualizacji zapisu dotyczącego sposobu wdrażania strategii rozwoju województwa, który obecnie wskazuje, że strategia jest realizowana przez programy rozwoju, regionalny program operacyjny, program służący realizacji umowy partnerstwa i kontrakt terytorialny,
 - ✓ dodanie do zadań Zarządu Województwa także monitorowania i analizowania procesów rozwojowych w układzie przestrzennym oraz strategii rozwoju województwa, regionalnych programów operacyjnych, programów rozwoju i programów służących realizacji umowy partnerstwa w zakresie polityki spójności oraz kontraktu terytorialnego.
- przyjęta została ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020 (Dz. U. z dnia 29 sierpnia 2014 r.), która wpłynęła za przygotowanie i realizację *RPO WKP 2014-2020*, w tym przygotowanie Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych, będących częścią polityki terytorialnej kujawsko-pomorskiego.
- Pozostałe prace legislacyjne prowadzone w 2014 r. nie mają istotnych konsekwencji dla polityki regionalnej województwa.

2 Zastosowane instrumenty polityki regionalnej oraz podjęte działania formalno-organizacyjne na rzecz realizacji ustaleń *Strategii*

2.1 Informacja o podjętych działaniach formalno-organizacyjnych na rzecz wdrożenia *Strategii*, wg stanu na koniec grudnia 2014 r.

Plan działań

Zgodnie z zapisami *Strategii*, realizacja jej zapisów miała zostać przeprowadzona w oparciu o szczegółowy plan działań na rzecz wdrożenia ustaleń *Strategii*, uwzględniający szerokie instrumentarium oraz wszystkie podmioty zaangażowane w jej realizację. Wobec powyższego opracowano *Szczegółowy plan działań na rzecz realizacji ustaleń Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+* (zwany dalej: *Planem działań*), który został przyjęty przez Zarząd Województwa uchwałą Nr 42/1423/14 w dniu 15 października 2014 r. Przygotowanie *Planu działań* zostało poprzedzone inwentaryzacją i analizą dokumentów strategicznych, operacyjnych oraz normatywnych województwa. Podjęto działania, mające na celu wyjaśnienie i właściwą interpretację zmienionych oraz nieuspójnionych przepisów, związanych z planowaniem strategicznym i operacyjnym, występując do Wojewody Kujawsko-Pomorskiego jako organu nadzoru, o odpowiednie informacje³. W efekcie podjętych prac, a także mając na względzie zapisy *Strategii*, przygotowano *Plan działań*, w którym określono organizację, instrumenty oraz zasady monitorowania realizacji *Strategii*, a także przyjęto harmonogram prac.

Instytucja Wdrażająca strategię rozwoju województwa

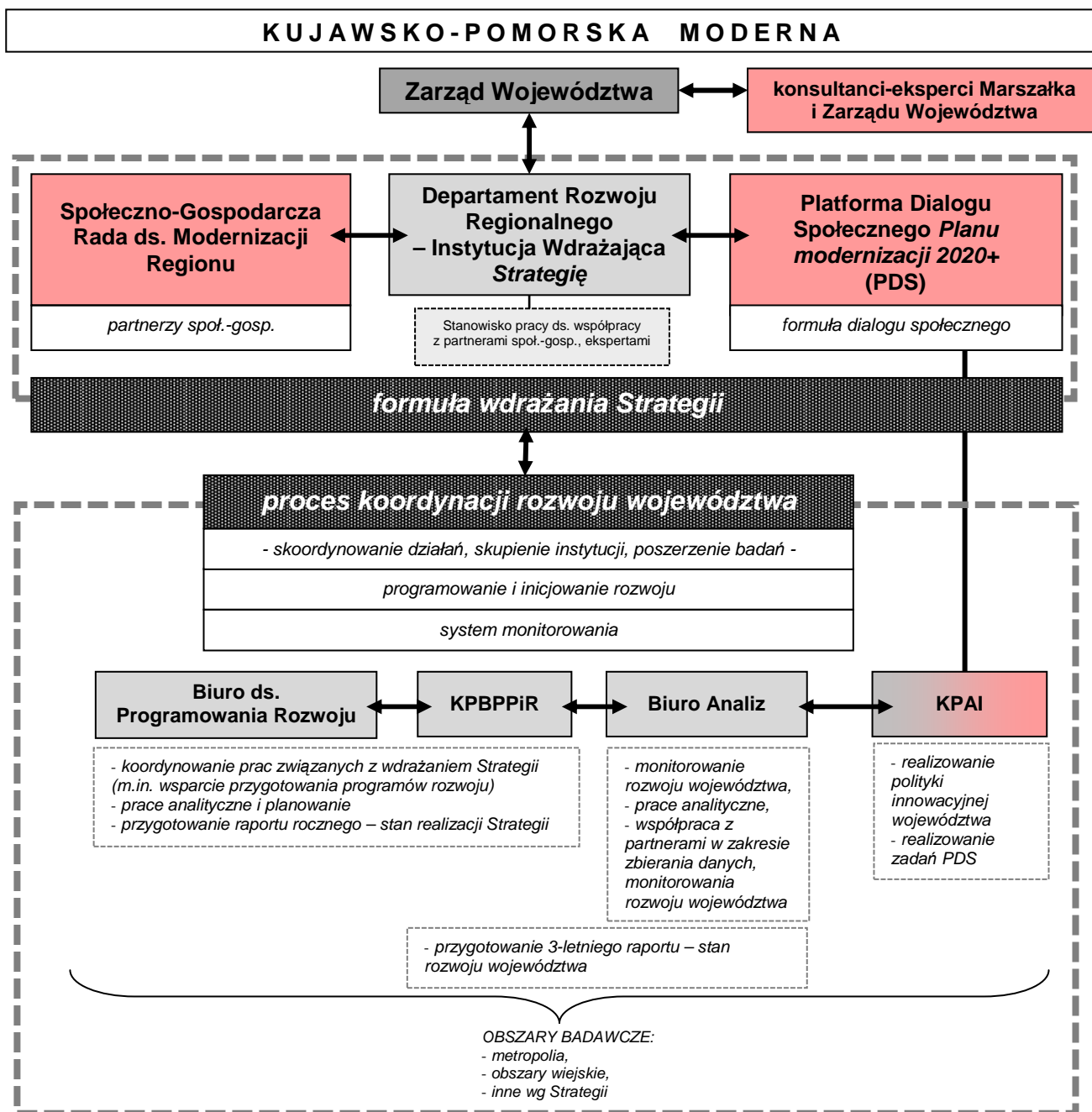
Zgodnie z przyjętym *Planem działań* Zarząd Województwa, który jest odpowiedzialny za wykonywanie *Strategii*, koordynację realizacji jej ustaleń powierzył Instytucji Wdrażającej strategię rozwoju województwa (IW). Jednocześnie wskazano, że zadania IW realizuje departament odpowiedzialny za planowanie strategiczne, zarówno przy pomocy swoich komórek organizacyjnych jak i Kujawsko-Pomorskiego Biura Planowania Przestrzennego i Regionalnego we Włocławku oraz Kujawsko-Pomorskiej Agencji Innowacji Sp. z o.o (rycina 1).

³ Wyjaśniony został m.in. tryb opracowywania i miejsce strategii wojewódzkiej w zakresie polityki społecznej, o której mowa w art. 21 pkt. 1 ustawy o pomocy społecznej (Dz. U. z 2013 r., poz. 182 z późn. zm.) w odniesieniu do systemu regionalnego planowania strategicznego, ustalonego przepisami ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.

Zarząd Województwa określił zadania IW, a także zobowiązał dyrektorów departamentów UM, jednostek organizacyjnych województwa kujawsko-pomorskiego, wojewódzkich osób prawnych oraz pełnomocników ZW i Marszałka do ścisłej współpracy z IW, na rzecz realizacji *Strategii*.

W 2014 r. IW wystąpiła do wymienionych wyżej podmiotów, z zaleceniem podjęcia działań na rzecz realizacji ustaleń *Strategii*, w tym zaproponowała przypisanie poszczególnych przedsięwzięć do ich realizatorów lub opiekunów (w sytuacji, gdy departament nie jest bezpośrednim realizatorem) w urzędzie. Poproszono również o rozpoczęcie monitorowania i gromadzenia informacji w zakresie swoich kompetencji nt. postępów w realizacji *Strategii*, niezbędnych przy sporządzaniu rocznego raportu z jej realizacji. Natomiast w ramach porządkowania regulacji wewnętrznych Pani Dorocie Jakucie, Przewodniczącej Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego, w sierpniu 2014 r. przekazano informacje w zakresie zmian ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju i ustawy o samorządzie województwa, celem wskazania potrzeby aktualizacji Statutu Województwa Kujawsko-Pomorskiego w odniesieniu do planowania strategicznego.

Rycina 1 System wdrażania *Strategii*

Źródło: Szczegółowy plan działań na rzecz realizacji ustaleń *Strategii* rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+

Zaangażowanie społeczne w rozwój województwa

Dla istotnego włączenia różnych środowisk społeczno-gospodarczych i społeczeństwa w proces wdrażania *Strategii*, a także zachowania między nimi równowagi, zaplanowano:

- powołanie Społeczno-Gospodarczej Rady ds. Modernizacji Regionu, organu opiniotwórczo-doradczego IW, pełniącej jednocześnie funkcję Regionalnego Forum Terytorialnego⁴,
- zapewnienie stałego dialogu społecznego w zakresie modernizacji województwa, prowadzonego celem rozpoznawania potrzeb i pomysłów społeczeństwa na rozwój województwa poprzez różne formy dialogu (Platforma Dialogu Społecznego) – jako realizator tego zadania została wskazana KPAI (rycina 1), którą poproszono o propozycję planu badań społecznych, możliwych do przeprowadzenia w 2015 r.⁵

2.2 Informacja o stanie prac związanych z przygotowaniem programów rozwoju, na koniec grudnia 2014 r.

W *Strategii* wskazano, że podstawowym instrumentem jej realizacji mają być programy rozwoju, które zgrupowano w trzech sferach: programy związane z rozwojem społecznym, programy związane z rozwojem gospodarczym oraz programy służące spójności województwa. Pakiety te zawierają nie tylko programy rozwoju, ale także inne dokumenty operacyjne, wspierające realizację *Strategii*. Jednocześnie, w każdej z kategorii znalazły się zarówno dokumenty obligatoryjne, wymagane odrębnymi przepisami prawa jak i nieobligatoryjne, które wskazano do sporządzenia, gdyż są niezbędne dla realizacji celów rozwojowych województwa. Poniższa tabela nr 1 wskazuje stan prac nad poszczególnymi dokumentami. W opiniowanie wszystkich dokumentów, które są w trakcie opracowywania lub zostały przyjęte w 2014 r. była zaangażowana IW⁶. Jej zadaniem było badanie zgodności ze *Strategią* powstających projektów dokumentów oraz proponowanie zmian w sytuacji braku takiej spójności.

Tabela 1 Informacja nt. postępów w przygotowaniu dokumentów operacyjnych, w tym programów rozwoju

Lp.	Nazwa dokumentu	Okres wdrażania	Etap prac nad dokumentem: pomysł sporządzenia/ tworzony/ obowiązujący ⁷	Status prawny dokumentu	Departament/ jednostka organizacyjna przygotowująca i koordynująca wdrażanie dokumentu ⁸
Pakiet programów strategicznych „Społeczeństwo”					
1	Kujawsko-Pomorski Program Rozwoju Społecznego	-	pomysł sporządzenia; rozważana jest konieczność sporządzenia programu	-	Departament Spraw Społecznych i Zdrowia
2	Strategia Polityki Społecznej Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020 (nazwa dokumentu w <i>Strategii</i> : Kujawsko-Pomorski Program Polityki Społecznej na lata 2013-2020)	2014-2020	tworzony; powstał projekt dokumentu, który w niedługim czasie poddany zostanie konsultacjom społecznym i dla którego przygotowywana będzie	-	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu

⁴ Zgodnie z zaleceniem Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie, przyjętej uchwałą Rady Ministrów z dnia 13 lipca 2010 r.

⁵ Na początku 2015 r. spowolnione zostało rozpoczęcie prac związanych z realizacją stałego dialogu społecznego w zakresie modernizacji województwa poprzez Platformę Dialogu Społecznego przez KPAI, w związku z brakiem środków na realizację zadania.

⁶ Z wyjątkiem pakietu programów zdrowotnych, które opracowywane są corocznie i wynikają z przyjętych w 2012 r. Założeń polityki zdrowotnej Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2012-2016.

⁷ Dokument obowiązujący – tj. dokument przyjęty przez właściwy organ samorządu województwa.

⁸ Przedstawiono nazwy departamentów zgodnie z podziałem organizacyjnym wskazanym w Regulaminie Organizacyjnym Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu, stanowiącym załącznik do uchwały Nr 4/87/14 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 30 grudnia 2014 r.

Lp.	Nazwa dokumentu	Okres wdrażania	Etap prac nad dokumentem: pomysł sporządzenia/ tworzony/ obowiązujący ⁷	Status prawny dokumentu	Departament/ jednostka organizacyjna przygotowująca i koordynująca wdrażanie dokumentu ⁸
	<i>(wymagana ustawowo)</i>		ewaluacja ex-ante		
3	Kujawsko-Pomorski Program na Rzecz Ekonomii Społecznej na lata 2013-2020 <i>(wymagany przez Ministra Pracy i Polityki Społecznej)</i>	2013-2020	obowiązujący	Uchwała Nr 24/815/14 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 10 czerwca 2014 r. w sprawie przyjęcia „Kujawsko-Pomorskiego Programu na Rzecz Ekonomii i Społecznej do roku 2020”	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu
4	Kujawsko-Pomorski Program Rozwoju Edukacji	2014-2020	tworzony – dokument na etapie dopracowywania diagnozy i części programowej	-	Departament Kultury i Edukacji
	Kujawsko-Pomorski Pakiet Programów Profilaktyki i Ochrony Zdrowia <i>(programy wymagane ustawowo, opracowywane corocznie, zgodnie z potrzebami)</i>	obejmuje 3 poniższe programy			Departament Spraw Społecznych i Zdrowia
5	Kujawsko-Pomorski Program Badań Przesiewowych w Kierunku Tętniaka Aorty Brzuszej	2014	obowiązujący	Uchwała Nr 7/229/14 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 26 lutego 2014 r. w sprawie przyjęcia do realizacji w 2014 roku programu zdrowotnego pn. „Kujawsko-Pomorski Program Badań Przesiewowych w Kierunku Tętniaka Aorty Brzuszej”	Departament Spraw Społecznych i Zdrowia
	Program Profilaktyki III ^o dla Pacjentów po Ostrych Zespołach Wieńcowych w Województwie Kujawsko-Pomorskim	2014	obowiązujący	Uchwała Nr 4/114/14 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 29 stycznia 2014 r. w sprawie przyjęcia programu zdrowotnego pn. „Program Profilaktyki III ^o dla Pacjentów po Ostrych Zespołach Wieńcowych w Województwie Kujawsko-Pomorskim”	Departament Spraw Społecznych i Zdrowia
	Program Wykrywania Zakażeń WZW B i C w Województwie Kujawsko-Pomorskim	2014	obowiązujący	Uchwała Nr 3/62/14 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 22 stycznia 2014 r. w sprawie przyjęcia programu zdrowotnego pn. „Program Wykrywania Zakażeń WZW B i C w Województwie Kujawsko-Pomorskim”	Departament Spraw Społecznych i Zdrowia

Lp.	Nazwa dokumentu	Okres wdrażania	Etap prac nad dokumentem: pomysł sporządzenia/ tworzony/ obowiązujący ⁷	Status prawny dokumentu	Departament/ jednostka organizacyjna przygotowująca i koordynująca wdrażanie dokumentu ⁸
6	Kujawsko-Pomorski Program Wspierania Rodziny na lata 2014-2022 <i>(wymagany ustawowo)</i>	2014-2022	obowiązujący	Uchwała Nr 26/902/14 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 25 czerwca 2014 r. w sprawie przyjęcia "Kujawsko-Pomorskiego Programu Wspierania Rodziny na lata 2014-2022"	Departament Spraw Społecznych i Zdrowia
7	Kujawsko-Pomorski Program Rozwoju Sportu	2014-2020	tworzony – na etapie diagnozy	-	Departament Promocji, Sportu i Turystyki
8	1. Program współpracy samorządu województwa kujawsko-pomorskiego z organizacjami pozarządowymi na rok 2014 2. Program Współpracy Samorządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z Organizacjami Pozarządowymi na rok 2015 <i>(wymagany ustawowo)</i>	1. 2014 2. 2015	1. nieobowiązujący 2. obowiązujący	1. Uchwały Nr XLIII/709/13 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 18 listopada 2013 r. w sprawie Programu współpracy samorządu województwa kujawsko-pomorskiego z organizacjami pozarządowymi na rok 2014 2. Uchwała Nr LIV/828/14 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 27 października 2014 r. w sprawie Programu współpracy samorządu województwa kujawsko-pomorskiego z organizacjami pozarządowymi na rok 2015	Gabinet Marszałka/ Biuro Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi
9	Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2013-2015 <i>(wymagany rozporządzeniem Rady Ministrów)</i>	2013-2015	obowiązujący	Uchwała Nr 47/1698/13 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 27 listopada 2013 r. w sprawie przyjęcia „Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2013-2015”	Departament Spraw Społecznych i Zdrowia
10	Równe szanse. Program działania na rzecz osób niepełnosprawnych do 2020 roku <i>(wymagany ustawowo)</i>	2012-2020	obowiązujący	Uchwała nr 45/1376/12 Zarządu Kujawsko-Pomorskiego z dnia 7 listopada 2012 r. w sprawie przyjęcia programu wojewódzkiego pt. „Równe szanse. Program działania na rzecz osób niepełnosprawnych do 2020 r.”	Departament Spraw Społecznych i Zdrowia
11	Program dla Pomocy Społecznej w Województwie Kujawsko-Pomorskim do roku 2020 <i>(wymagany ustawowo)</i>	-	pomysł sporządzenia; prace nad programem zostaną rozpoczęte po przyjęciu Strategii Polityki Społecznej Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020	-	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu

Lp.	Nazwa dokumentu	Okres wdrażania	Etap prac nad dokumentem: pomysł sporządzenia/ tworzony/ obowiązujący ⁷	Status prawny dokumentu	Departament/ jednostka organizacyjna przygotowująca i koordynująca wdrażanie dokumentu ⁸
Pakiet programów strategicznych „Gospodarka”					
12	Regionalna Strategia Innowacji Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020 <i>(niezbędny dla realizacji RPO)</i>	2014-2020	W 2014 r. prace nad dokumentem były na ukończeniu. (Dokument został przyjęty w styczniu 2015 r.)	-	Departament Rozwoju Gospodarczego, Certyfikacji i Monitoringu Funduszy Europejskich/ Agenda Nauki i Innowacyjności
13	1. Regionalny Plan Działań na rzecz Zatrudnienia na rok 2014 2. Regionalny Plan Działań na rzecz Zatrudnienia na rok 2015 (nazwa dokumentu w <i>Strategii</i> : Kujawsko-Pomorski Plan Działań na rzecz Zatrudnienia) <i>(wymagany ustawowo)</i>	1. 2014 2. 2015	1. obowiązujący; 2. pomysł sporządzenia; opracowywany corocznie	1. Uchwała Nr 12/333/14 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego w sprawie przyjęcia Regionalnego Planu Działań na rzecz Zatrudnienia na 2014 rok z dnia 20 marca 2014 r. 2. -	Wojewódzki Urząd Pracy w Toruniu
14	Plan działań na rzecz rozwoju gospodarczego województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2015-2020	2015-2020	tworzony – dokument na etapie diagnozy (dokument obejmie zakresy programów wskazanych w <i>Strategii</i> : Kujawsko-Pomorskiego Programu Rozwoju Przedsiębiorczości, Kujawsko-Pomorskiego Programu Rozwoju Sektora Rolno-Spożywczego, Kujawsko-Pomorskiego Programu Rozwoju Gospodarczych Specjalizacji Województwa i Kujawsko-Pomorskiego Programu Rozwoju i Promocji Markowych Produktów Turystycznych w części dotyczącej tworzenia miejsc pracy)	-	przygotowanie: Departament Rozwoju Regionalnego koordynowanie wdrażania: Departament Rozwoju Gospodarczego, Certyfikacji i Monitoringu Funduszy Europejskich
15	Kujawsko-Pomorski Program Rozwoju i Promocji Markowych Produktów Turystycznych	-	pomysł sporządzenia; (rozważana jest forma dokumentu, opracowanie ma dotyczyć integracji systemu rozwoju turystyki i produktów turystycznych)	-	Departament Promocji, Sportu i Turystyki

Lp.	Nazwa dokumentu	Okres wdrażania	Etap prac nad dokumentem: pomysł sporządzenia/ tworzony/ obowiązujący ⁷	Status prawny dokumentu	Departament/ jednostka organizacyjna przygotowująca i koordynująca wdrażanie dokumentu ⁸
Pakiet programów strategicznych „Spójność”					
16	Program Opieki nad Zabytkami Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2013-2016 <i>(wymagany ustawowo)</i>	2013-2016	obowiązujący	Uchwała Nr XXXIV/601/13 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 20 maja 2013 r. w sprawie przyjęcia „Programu Opieki nad Zabytkami Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2013-2016”	Departament Kultury i Edukacji
17	Kujawsko-Pomorski Program Kształtowania Ładu Przestrzennego	2016-2020	tworzony – etap koncepcji	-	Departament Rozwoju Regionalnego/ Pełnomocnik Marszałka ds. Ładu Przestrzennego
18	Kujawsko-Pomorski Plan Spójności Komunikacji Drogowej i Kolejowej (nazwa dokumentu w <i>Strategii</i> : Kujawsko-Pomorski Plan Komunikacji Drogowej) <i>(niezbędny dla realizacji RPO)</i>	-	tworzony – etap opracowywania diagnozy i części programowej; (zmianie uległ zakres dokumentu ze względu na zalecenia Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju)	-	przygotowanie: Departament Rozwoju Regionalnego koordynowanie wdrażania: do ustalenia
19	Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego województwa kujawsko-pomorskiego <i>(wymagany ustawowo)</i>	2014-2017	obowiązujący	Uchwała nr LIII/814/14 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 29 września 2014 r. w sprawie uchwalenia "Planu zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla Województwa Kujawsko-Pomorskiego"	Departament Nadzoru Właścielskiego i Transportu Publicznego
20	Kujawsko-Pomorski Program Budowy Tożsamości i Marki Województwa	-	pomysł sporządzenia – jedynie w zakresie promocji; do ustalenia jest komórka organizacyjna, która miałaby zająć się zagadnieniem tożsamości	-	Departament Promocji, Sportu i Turystyki
21	Kujawsko-Pomorski Program Rozwoju Terenów Objętych Obszarowymi Formami Ochrony Przyrody	-	tworzony – opracowano założenia programu	-	Departament Środowiska

Źródło: opracowanie własne

2.3 Informacja o stanie prac związanych z przygotowaniem Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020, na koniec grudnia 2014 r.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020 został przyjęty przez KE w dniu 16 grudnia 2014 r. Równocześnie w 2014 r. prowadzone były inne prace związane z uruchomieniem środków finansowych w ramach programu:

- a) warunkowość *ex-ante* – zapewnienie określonych warunków wyjściowych, umożliwiających efektywne korzystanie z funduszy Unii Europejskiej. Niespełnienie określonych warunków uniemożliwia wydatkowanie środków w ramach RPO WKP 2014-2020. W przypadku warunków, które nie zostaną spełnione przed przekazaniem do KE projektu programu, konieczne jest przedstawienie tzw. planów działań na rzecz ich spełnienia. W przypadku RPO WKP 2014-2020 sporządzone zostały plany działań dla 3 obszarów:

- badania i innowacje – spełnienie warunku wymaga przyjęcia przez Zarząd Województwa Regionalnej Strategii Innowacji, w której zidentyfikowane zostają inteligentne specjalizacje (warunek ten został spełniony w styczniu 2015 r.) Jednocześnie identyfikacja inteligentnych specjalizacji nie zostanie zamknięta, z przyjęciem dokumentu, gdyż będzie to proces ciągły, odbywający się w formie przedsiębiorczego odkrywania. Obecnie trwają prace nad przygotowaniem *Planu Rozwoju Inteligentnych Specjalizacji Województwa Kujawsko-Pomorskiego*, zgodnie z Przewodnikiem RIS3 Komisji Europejskiej.
- gospodarka odpadami – spełnienie warunku nastąpi po aktualizacji wojewódzkiego planu gospodarki odpadami. Polska zdecydowała się na aktualizację dotychczasowych planów gospodarki odpadami ze względu na zmianę podejścia do systemu gospodarki odpadami komunalnymi. W tym celu Ministerstwo Środowiska opracuje wytyczne do aktualizacji krajowego oraz wojewódzkich planów gospodarki odpadami wraz z planami inwestycyjnymi stanowiącymi załącznik do wojewódzkich planów gospodarki odpadami. Krajowy plan gospodarki odpadami zostanie zaktualizowany do końca 2015 r., a wojewódzki plan będzie opracowany do końca 2016 r. Planowane jest także uchwalenie nowelizacja ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz innych aktów prawnych regulujących działania ukierunkowane na zwiększenie ponownego wykorzystania i recyklingu odpadów.
- transport – warunek zostanie spełniony po przyjęciu przez Zarząd Województwa kompleksowego planu w zakresie inwestycji transportowych (drogowych i kolejowych), którym będzie *Kujawsko-Pomorski Plan Spójności Komunikacji Drogowej i Kolejowej*. Dokument ma zawierać listę inwestycji regionalnych w perspektywie 2014-2020, przyczyniających się do realizacji celów założonych w planie oraz celów szczegółowych interwencji w obszarze transportu opisanych w *RPO WKP 2014-2020*, a także celów określonych w *Strategii Rozwoju Transportu do 2020 r. (z perspektywą do 2030 r.)*, polegających na zwiększeniu dostępności transportowej oraz poprawie bezpieczeństwa uczestników ruchu i efektywności sektora transportowego, przez tworzenie spójnego, zrównoważonego i przyjaznego użytkownikowi systemu transportowego w wymiarze krajowym, europejskim i globalnym.

Brak ostatecznego wypełnienia warunków do końca 2016 r. wiąże się z ryzykiem zawieszenia płatności przez KE dla tych obszarów, których dotyczą niespełnione warunki, a co za tym idzie, z ryzykiem utraty tych środków. KE może również zawiesić płatności od razu po przyjęciu programu operacyjnego jeżeli stwierdzi, że niespełnienie warunków *ex-ante* w szczególnie istotny sposób odbije się na efektywności przewidzianych interwencji.

- b) szczegółowy opis osi priorytetowych *RPO WKP 2014-2020* – jest w trakcie opracowywania. Termin zakończenia prac uzależniony jest m.in. od prac w Ministerstwie Infrastruktury i Rozwoju.
- c) inne dokumenty (wytyczne itp.) – na poziomie krajowym opracowano projekty szesnastu wytycznych w zakresie m.in. kwalifikowalności, które były/są na etapie konsultacji społecznych⁹. Dokumenty poziomu regionalnego – w koniecznych przypadkach zostaną opracowane.

⁹ http://www.mir.gov.pl/fundusze/wytyczne_mrr/wytyczne_2014_2020/strony/start.aspx, dostęp: 23.03.2015 r.

- d) harmonogram konkursów – Zarząd Województwa uchwałą nr 49/1649/14 z 26 listopada 2014 r. ustalił harmonogram naborów wniosków o dofinansowanie w trybie konkursowym na 2015 r.

W ramach *RPO WKP 2014-2020* przyjęto poniżej obszary wsparcia:

- Oś Priorytetowa 1 Wzmocnienie innowacyjności i konkurencyjności gospodarki regionu
- Oś Priorytetowa 2 Cyfrowy region
- Oś Priorytetowa 3 Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna w regionie
- Oś Priorytetowa 4 Region przyjazny środowisku
- Oś Priorytetowa 5 Spójność wewnętrzna i dostępność zewnętrzna regionu
- Oś Priorytetowa 6 Solidarne społeczeństwo i konkurencyjne kadry
- Oś Priorytetowa 7 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność
- Oś Priorytetowa 8 Aktywni na rynku pracy
- Oś Priorytetowa 9 Solidarne społeczeństwo
- Oś Priorytetowa 10 Innowacyjna edukacja
- Oś Priorytetowa 11 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność
- Oś Priorytetowa 12 Pomoc techniczna.

Wstępną próbę przypisania osi priorytetowych *RPO WKP 2014-2020* do zapisów *Strategii* prezentuje tabela 2.

Tabela 2 Realizacja *Strategii* przez *RPO WKP 2014-2020*¹⁰

Nazwa celu strategicznego w <i>Strategii</i>	Osie priorytetowe <i>RPO WKP 2014-2020</i>
Gospodarka i miejsca pracy	1 Wzmocnienie innowacyjności i konkurencyjności gospodarki regionu 3 Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna w regionie 4 Region przyjazny środowisku 6 Solidarne społeczeństwo i konkurencyjne kadry 7 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność 8 Aktywni na rynku pracy 9 Solidarne społeczeństwo
Dostępność i spójność	3 Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna w regionie 5 Spójność wewnętrzna i dostępność zewnętrzna regionu 6 Solidarne społeczeństwo i konkurencyjne kadry 7 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność
Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi	2 Cyfrowy region 4 Region przyjazny środowisku 6 Solidarne społeczeństwo i konkurencyjne kadry 7 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność 8 Aktywni na rynku pracy 9 Solidarne społeczeństwo 10 Innowacyjna edukacja 11 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność
Innowacyjność	1 Wzmocnienie innowacyjności i konkurencyjności gospodarki regionu
Nowoczesny sektor rolno-spożywczy	3 Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna w regionie 4 Region przyjazny środowisku
Bezpieczeństwo	3 Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna w regionie 4 Region przyjazny środowisku 5 Spójność wewnętrzna i dostępność zewnętrzna regionu
Sprawne zarządzanie	2 Cyfrowy region 3 Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna w regionie 4 Region przyjazny środowisku
Tożsamość i dziedzictwo	4 Region przyjazny środowisku 6 Solidarne społeczeństwo i konkurencyjne kadry

Źródło: opracowanie własne

¹⁰ Tabela zawiera wstępną próbę przypisania osi priorytetowych *RPO WKP 2014-2020* do zapisów *Strategii* (ze względu na trwające prace nad szczegółowym opisem osi priorytetowych *RPO WKP 2014-2020*, w tabeli mogą zająć zmiany).

2.4 Informacja o stanie prac związanych z przygotowaniem Kontraktu Terytorialnego dla Województwa Kujawsko-Pomorskiego, na koniec grudnia 2014 r.

Umowa ramowa Kontraktu Terytorialnego dla Województwa Kujawsko-Pomorskiego (KT) została podpisana przez rząd i samorząd województwa 13 listopada 2014 r., co zakończyło prace, związane z podstawowym określeniem zawartości tego dokumentu. Równocześnie już od lipca 2014 r. podejmowane były działania, związane z późniejszą aktualizacją KT, a wynikające z toczących się prac nad opracowaniem i ostatecznie przyjęciem *Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020* w grudniu 2014 r.

Z uwagi na „kroczący” charakter dokumentu, KT będzie podlegał procesowi renowacji w zakresie doprecyzowania i uszczegółowienia zawartych w nim projektów. Stopień zmian zapisów KT, szczególnie dla projektów objętych statusem warunkowości, będzie zależny od postępów w przygotowaniu tych zadań do fizycznej realizacji i dostępności środków, określonych w przyjętych ostatecznie przez KE krajowych i regionalnych programach operacyjnych dla perspektywy 2014-2020. KT będzie się również zmieniał pod wpływem przyjmowania kolejnych dokumentów strategicznych z poziomu krajowego (np. w zakresie infrastruktury wodnej) oraz wyniku negocjacji z Komisją Europejską w sferze kultury, zdrowia czy infrastruktury B+R.

Obszary wsparcia w ramach KT:

- a) infrastruktura drogowa
- b) infrastruktura kolejowa
- c) infrastruktura wodna
- d) infrastruktura B+R
- e) infrastruktura ochrony zdrowia
- f) wsparcie miast wojewódzkich i obszarów powiązanych z nimi funkcjonalnie
- g) realizacja badań naukowych w ramach Regionalnych Agend Naukowo-Badawczych
- h) kultura i sport
- i) szkolnictwo wyższe.

Przedsięwzięcia zawarte w KT realizują wybrane kierunki działań i przedsięwzięcia ze wszystkich celów strategicznych *Strategii*. Niemniej na ten moment trudno jest ostatecznie przypisać część przedsięwzięć KT do konkretnych zapisów *Strategii*. Ma to miejsce szczególnie w przypadkach, gdy dane przedsięwzięcie zostało zaproponowane przez rząd, a samorząd województwa nie został jeszcze poinformowany o jego pełnym zakresie przedmiotowym. Wstępną próbę przypisania przedsięwzięć KT do zapisów *Strategii* zaprezentowano w poniższej tabeli 3.

Tabela 3 Przedsięwzięcia podstawowe (PP) i warunkowe (PW) KT w odniesieniu do zapisów *Strategii*¹¹

Cel strategiczny w <i>Strategii</i>	Kierunek działań w <i>Strategii</i>	Zidentyfikowane przedsięwzięcie w <i>Strategii</i>	Nazwa przedsięwzięcia w KT
Gospodarka i miejsca pracy	(10) Rozwój turystyki	10-(9) Identyfikacja produktów turystycznych istotnych dla rozwoju województwa – jako podstawa dla wspierania ich rozwoju i promocji	Rewitalizacja Brdy skanalizowanej wraz z przebudową obiektów bydgoskiego węzła wodnego (PW)
			Modernizacja budowli hydrotechnicznych na Kanale Bydgoskim, na odcinku od km 14,8 do km 38,9 obejmująca śluzy: Okole, Czyżkówko, Prądy, Osowa Góra, Józefinki i Nakło Wschód oraz jaz Józefinki (PW)
			Rewitalizacja szlaku żeglownego Kanału Bydgoskiego i Noteci dolnej skanalizowanej (od km 14,8 do km 176,2) do parametrów drogi wodnej II klasy – na terenie województwa kujawsko-pomorskiego (PW)
			Modernizacja budowli hydrotechnicznych na drodze wodnej Noteci dolnej skanalizowanej, od km 38,9 do km 176,2 (PW)
Dostępność i	(1) Zapewnienie	1-(1) Realizacja drogi	S-5 Wrocław – Bydgoszcz, odcinki: Białe Błota

¹¹ Tabela zawiera wstępną próbę przypisania przedsięwzięć KT do zapisów *Strategii* (ze względu na trwające uszczegółowienie zakresu przedmiotowego przedsięwzięć, w tabeli mogą zajść zmiany).

Cel strategiczny w Strategii	Kierunek działań w Strategii	Zidentyfikowane przedsięwzięcie w Strategii	Nazwa przedsięwzięcia w KT
spójność	dostępności zewnętrznej województwa za pomocą dróg krajowych i wojewódzkich	ekspresowej S-5	– Gniezno, Poznań – Kaczkowo, Korzeńsko – Wrocław – odcinki na terenie województwa kujawsko-pomorskiego (PP) S-5 Nowe Marzy – Bydgoszcz (PP)
		1-(2) Realizacja drogi ekspresowej S10	S-10 Bydgoszcz – Piła (PW) S-10 Bydgoszcz – Toruń (PW) S-10 Toruń – Płońsk (PW)
		1-(4) Przebudowa drogi krajowej nr 15, w tym: realizacja obwodnicy Inowrocławia, realizacja obwodnicy Brodnicy i obwodnicy Kowalewa Pomorskiego, podjęcie prac nad koncepcją całościowej realizacji drogi w standardzie GP2+2; jako priorytet wskazuje się realizację odcinka Inowrocław-Toruń z obwodnicą Inowrocławia	Obwodnica Inowrocławia w ciągu DK 15 (PP) Obwodnica Brodnicy w ciągu DK 15 (PP) Droga krajowa Nr 15 (DK 15) - relacji Trzebnica - Ostróda (klasa docelowa GP 2/2) wraz z budową obwodnic Inowrocławia, Strzelna, Kowalewa Pomorskiego i Gniewkowa (PW)
		1-(7) Modernizacja drogi krajowej nr 91	Przebudowa drogi krajowej Nr 91 (DK 91) wraz z budową obwodnic Nowego i Lubienia Kujawskiego (PW)
	(2) Zapewnienie skomunikowania węzłów dróg ekspresowych i autostrady A1 z siecią dróg niższych kategorii	2-(12) Przebudowa drogi krajowej nr 62 na odcinku Włocławek-Brześć Kujawski	Przebudowa drogi krajowej Nr 62 (DK 62) na odcinkach: Włocławek – Brześć Kujawski wraz z budową obwodnicy Brześcia Kujawskiego i Kruszewicy (PW)
	(4) Rozwój zintegrowanego systemu transportu publicznego w obszarze metropolitalnym	4-(20) Realizacja projektu BiT City II	Bit-City II (PW) Rewitalizacja linii kolejowej Nr 207 na odcinku Toruń Wschodni – Chełmża oraz Grudziądz – granica województwa (PW) <i>Element BiT City II</i> Modernizacja linii kolejowej Nr 27 Nasielsk – Toruń Wschodni: granica województwa – Toruń Wschodni, a na odcinku Lipno – Toruń Wschodni wraz z elektryfikacją. (PW) <i>Element BiT City II</i> Kompleksowe przedsięwzięcia z zakresu zrównoważonej mobilności miejskiej/ekologicznego transportu
	4-(43) Opracowanie i wdrożenie zintegrowanego systemu funkcjonowania transportu podmiejskiego („transport aglomeracyjny”) w obszarach funkcjonalnych: Bydgoszczy-Torunia oraz Włocławka, Grudziądz i Inowrocławia	Bit-City II (PW)	
	4-(44) Rozpoczęcie prac studialnych związanych z realizacją szybkiego połączenia szynowego Bydgoszczy i Torunia („tramwaj regionalny”)	Bit-City II (PW)	
	(5) Rozwój sieci drogowych o podstawowym znaczeniu dla spójności wewnętrznej województwa	5-(3) Przebudowa drogi krajowej nr 80	Poprawa dostępności komunikacyjnej miasta Bydgoszczy, w szczególności z drogą S-5 - dojazd drogą krajową do węzła Pawłówek na drodze S-5 (PW) Przebudowa drogi krajowej Nr 80 (DK 80) relacji Pawłówek – Lubicz (klasa GP) wraz z północnym obejściem Torunia oraz budową obwodnic Złejwsi Wielkiej, Strzyżawy, Przysieka i Rozgart wzdłuż DK 80 (PW) Budowa dróg regionalnych w województwie

Cel strategiczny w Strategii	Kierunek działań w Strategii	Zidentyfikowane przedsięwzięcie w Strategii	Nazwa przedsięwzięcia w KT
			kujawsko-pomorskim (PW)
		5-(6) Przebudowa drogi krajowej nr 67 z realizacją obwodnicy Lipna i połączeniem z DK10/S10	Przebudowa drogi krajowej Nr 67 (DK 67) z realizacją obwodnicy Lipna i połączeniem z DK 10/S10 (PW)
		5-(13) Przebudowa drogi krajowej nr 62 na odcinku Strzelno-Kobylniki wraz z realizacją obwodnicy Kruszwicy	Przebudowa drogi krajowej Nr 62 (DK 62) na odcinkach: Włocławek – Brześć Kujawski wraz z budową obwodnicy Brześcia Kujawskiego i Kruszwicy (PW)
	(7) Usprawnienie systemów transportowych największych miast i obszarów podmiejskich Bydgoszczy – Torunia, Włocławka, Grudziądza i Inowrocławia		Obwodnica Inowrocławia w ciągu DK 15 (PP)
			Obwodnica Brodnicy w ciągu DK 15 (PP)
			Poprawa dostępności komunikacyjnej miasta Bydgoszczy, w szczególności z drogą S-5 - dojazd drogą krajową do węzła Pawłówek na drodze S-5 (PW)
			Usprawnienie połączeń w sieci wspomagającej sieć TEN-T w Toruniu (PW)
			Dostosowanie układu dróg krajowych do rozwoju miasta Grudziądza (PW)
			Dostosowanie układu dróg krajowych dla rozwoju Miasta Włocławek (PW)
			Droga krajowa Nr 15 (DK 15) - relacji Trzebnica - Ostróda (klasa docelowa GP 2/2) wraz z budową obwodnic Inowrocławia, Strzelna, Kowalewa Pomorskiego i Gniewkowa (PW)
			Bit-City II (PW)
	(8) Budowa obwodnic miejscowości w przebiegu dróg krajowych i wojewódzkich		Obwodnica Inowrocławia w ciągu DK 15 (PP)
			Obwodnica Brodnicy w ciągu DK 15 (PP)
			Droga krajowa Nr 15 (DK 15) - relacji Trzebnica - Ostróda (klasa docelowa GP 2/2) wraz z budową obwodnic Inowrocławia, Strzelna, Kowalewa Pomorskiego i Gniewkowa (PW)
			Budowa obwodnic Kamienia Krajeńskiego i Sępólna Krajeńskiego w ciągu drogi krajowej Nr 25 (PW)
			Przebudowa drogi krajowej Nr 80 (DK 80) relacji Pawłówek – Lubicz (klasa GP) wraz z północnym obejściem Torunia oraz budową obwodnic Złejwsi Wielkiej, Strzyżawy, Przysieka i Rozgart wzdłuż DK 80 (PW)
			Przebudowa drogi krajowej Nr 91 (DK 91) wraz z budową obwodnic Nowego i Lubienia Kujawskiego (PW)
			Przebudowa drogi krajowej Nr 67 (DK 67) z realizacją obwodnicy Lipna i połączeniem z DK 10/S10 (PW)
			8-(8) Budowa obwodnicy Grudziądza w przebiegi DK16 oraz obwodnicy Łasina
		8-(11) Realizacja obwodnicy Brześcia Kujawskiego w przebiegu drogi krajowej nr 62 i dróg wojewódzkich nr: 270, 265 i 268	Przebudowa drogi krajowej Nr 62 (DK 62) na odcinkach: Włocławek – Brześć Kujawski wraz z budową obwodnicy Brześcia Kujawskiego i Kruszwicy (PW)
	(9) Poprawa dostępności kolejowej województwa w transporcie pasażerskim i towarowym		Prace na linii kolejowej C-E 65 odcinek Chorzów Batory – Tarnowskie Góry – Karsznice – Inowrocław – Bydgoszcz – Maksymilianowo (PP)
			Prace na linii kolejowej C-E 65 odcinek Bydgoszcz – Tczew (PP)
			Bit-City II (PW)
		9-(21) Zapewnienie technicznej możliwości	Prace na alternatywnym ciągu transportowym Bydgoszcz – Trójmiasto, obejmującym linie

Cel strategiczny w Strategii	Kierunek działań w Strategii	Zidentyfikowane przedsięwzięcie w Strategii	Nazwa przedsięwzięcia w KT
		realizacji połączeń pasażerskich z prędkością co najmniej 160 km/h na liniach kolejowych: 18, 131, 353 i co najmniej 120 km/h na linii kolejowej nr 201	201 i 203, etap I (PP)
		Prace na alternatywnym ciągu transportowym Bydgoszcz – Trójmiasto, obejmującym linie 201 i 203, etap II – wraz z elektryfikacją (PP)	
		Prace na linii kolejowej Nr 18 Kutno – Toruń Główny (PP)	
		Prace na liniach kolejowych Nr 18, 203 odcinek Bydgoszcz Główna – Piła Główna – Krzyż, etap I, prace nad odcinku Bydgoszcz Główna – Piła Główna (PW)	
		9-(22) Przebudowa linii kolejowej nr 208 na odcinku Laskowice Pomorskie - Jabłonowo Pomorskie (I etap) oraz Jabłonowo-Pomorskie – Brodnica (II etap)	Rewitalizacja linii kolejowej Nr 208 na odcinku Grudziądz – Laskowice Pomorskie oraz Grudziądz – Jabłonowo Pomorskie (PW)
		9-(25) Przebudowa linii kolejowej nr 27 na odcinku Toruń – Skępe	Modernizacja linii kolejowej Nr 27 Nasielsk – Toruń Wschodni: granica województwa - Toruń Wschodni, a na odcinku Lipno – Toruń Wschodni wraz z elektryfikacją. (PW) <i>Element BIT City II</i>
		9-(28) Realizacja przedsięwzięć prowadzących do zwiększenia prędkości podróży na linii 207 Toruń – Malbork z możliwością elektryfikacji	Rewitalizacja linii kolejowej Nr 207 na odcinku Toruń Wschodni – Chełmża oraz Grudziądz – granica województwa (PW) <i>Element BIT City II</i>
			Rewitalizacja linii kolejowej Nr 208 na odcinku Grudziądz – Laskowice Pomorskie oraz Grudziądz – Jabłonowo Pomorskie (PW)
	(10) Poprawa infrastruktury stacji i przystanków kolejowych dla zdolności przeładunkowych		
	(11) Poprawa infrastruktury stacji i przystanków kolejowych dla obsługi pasażerskiej oraz rozwój ich zdolności do pełnienia roli węzłów multimodalnych w transporcie pasażerskim		Prace na alternatywnym ciągu transportowym Bydgoszcz – Trójmiasto, obejmującym linie 201 i 203, etap I (PP)
		Prace na alternatywnym ciągu transportowym Bydgoszcz – Trójmiasto, obejmującym linie 201 i 203, etap II – wraz z elektryfikacją (PP)	
		Prace na linii kolejowej Nr 18 Kutno – Toruń Główny (PP)	
		Prace na liniach kolejowych Nr 18, 203 odcinek Bydgoszcz Główna – Piła Główna – Krzyż, etap I, prace nad odcinku Bydgoszcz Główna – Piła Główna (PW)	
		Modernizacja linii kolejowej Nr 27 Nasielsk – Toruń Wschodni: granica województwa – Toruń Wschodni, a na odcinku Lipno – Toruń Wschodni wraz z elektryfikacją. (PW) <i>Element BIT City II</i>	
11-(41) Przebudowa kompleksu dworcowego we Włocławku w celu utworzenia węzła multimodalnego dla obsługi połączeń miasta i sąsiednich powiatów		Bit-City II (PW)	
11-(42) Przebudowa kompleksu dworcowego w Grudziądzu w celu utworzenia węzła multimodalnego dla obsługi połączeń miasta i sąsiednich powiatów	Rewitalizacja linii kolejowej Nr 208 na odcinku Grudziądz – Laskowice Pomorskie oraz Grudziądz – Jabłonowo Pomorskie (PW)		
	Bit-City II (PW)		
	Rewitalizacja linii kolejowej Nr 207 na odcinku Toruń Wschodni – Chełmża oraz Grudziądz – granica województwa (PW) <i>Element BIT City II</i>		
(14) Rewitalizacja dróg	14-(38) Stworzenie	Rewitalizacja Brdy skanalizowanej wraz	

Cel strategiczny w Strategii	Kierunek działań w Strategii	Zidentyfikowane przedsięwzięcie w Strategii	Nazwa przedsięwzięcia w KT
	wodnych dla celów transportowych i turystycznych	możliwości turystycznego wykorzystania oraz małego ruchu transportowego na drodze wodnej E-70 w ramach Wielkiej Pętli Wielkopolski (rewitalizacja drogi E-70)	z przebudową obiektów bydgoskiego węzła wodnego (PW) Modernizacja budowli hydrotechnicznych na Kanale Bydgoskim, na odcinku od km 14,8 do km 38,9 obejmująca śluzy: Okole, Czyżkówko, Prądy, Osowa Góra, Józefinki i Nakło Wschód oraz jaz Józefinki (PW) Rewitalizacja szlaku żeglownego Kanału Bydgoskiego i Noteci dolnej skanalizowanej (od km 14,8 do km 176,2) do parametrów drogi wodnej II klasy – na terenie województwa kujawsko-pomorskiego (PW) Modernizacja budowli hydrotechnicznych na drodze wodnej Noteci dolnej skanalizowanej, od km 38,9 do km 176,2 (PW)
Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi	(11) Dostosowanie funkcjonowania usług publicznych oraz przestrzeni publicznych do potrzeb wszystkich pokoleń		Przystań AZS (w Toruniu) (PW)
	(13) Realizacja infrastruktury dla rozwoju rekreacji, sportu masowego i amatorskiego		Budowa hali widowiskowo-sportowej wraz z zapleczem i niezbędną infrastrukturą (gmina Mrocza) (PP) Budowa pełnowymiarowego boiska ze sztuczną nawierzchnią do hokeja na trawie (w Rogowie, pow. żniński) (PW) Przystań AZS (w Toruniu) (PW) Rewitalizacja kompleksu Astoria na cele sportowo-rekreacyjne wraz z budową 50-metrowego basenu (PW) Budowa hali treningowej wraz z siłownią na terenie kompleksu sportowego Zawisza (PW) Budowa Hali Sportowej Collegium Medicum UMK (PW) Budowa Ośrodka Szkoleniowego Sportów Wodnych (gmina Kruszwica) (PW)
	(14) Rewitalizacja miast, wsi i obszarów zdegradowanych		Rewitalizacja kompleksu Astoria na cele sportowo-rekreacyjne wraz z budową 50-metrowego basenu (PW)
	(21) Zapewnienie wysokiego poziomu nauczania na wszystkich poziomach edukacji		Państwowe Wyższe Szkoły Zawodowe we Włocławku i Grudziądzu (PW) Rozwój szkolnictwa wyższego uwzględniającego potrzeby regionalne (PW) Realizacja programu rozwojowego dla uczelni medycznych uczestniczących w procesie praktycznego kształcenia studentów w tym tworzenie centrów symulacji medycznej (PW)
	(22) Zapewnienie wysokiego standardu bazy oświatowej)		Budowa Hali Sportowej Collegium Medicum UMK (PW) Rozwój szkolnictwa wyższego uwzględniającego potrzeby regionalne (PW) Realizacja programu rozwojowego dla uczelni medycznych uczestniczących w procesie praktycznego kształcenia studentów w tym tworzenie centrów symulacji medycznej (PW)
	(27) Rozwój edukacji doświadczalnej nauk ścisłych na wszystkich poziomach kształcenia	27-(17) Utworzenie Środowiskowych Centrów Innowacyjnej Edukacji	Centra Innowacyjnej Edukacji (tzw. „Minikoperniki”) (PW)
		27-(19) Wzmocnienie instytucjonalne i rozwój funkcji edukacyjnych Centrum Nowoczesności Młyn Wiedzy w Toruniu	Centra Innowacyjnej Edukacji (tzw. „Minikoperniki”) (PW)
		27-(20) Utworzenie	Centra Innowacyjnej Edukacji (tzw.

Cel strategiczny w Strategii	Kierunek działań w Strategii	Zidentyfikowane przedsięwzięcie w Strategii	Nazwa przedsięwzięcia w KT
		Środowiskowego Centrum Edukacji Doświadczalnej – Centrum Nauki o Człowieku w Bydgoszczy	„Minikoperniki” (PW)
		27-(21) Utworzenie Środowiskowych Centrów Edukacji Doświadczalnej we Włocławku, Grudziądzu i Inowrocławiu	Centra Innowacyjnej Edukacji (tzw. „Minikoperniki”) (PW)
	(28) Rozwój zdolności edukacyjnych szkół wyższych		Państwowe Wyższe Szkoły Zawodowe we Włocławku i Grudziądzu (PW) Rozwój szkolnictwa wyższego uwzględniającego potrzeby regionalne (PW) Realizacja programu rozwojowego dla uczelni medycznych uczestniczących w procesie praktycznego kształcenia studentów w tym tworzenie centrów symulacji medycznej (PW)
	(33) Poprawa bezpieczeństwa zdrowotnego mieszkańców województwa	33-(36) Rozbudowa Szpitala Wojewódzkiego w Toruniu	Infrastruktura ratownictwa medycznego (PW) Poprawa warunków funkcjonowania szpitali wojewódzkich - Wojewódzki Szpital Zespolony im L. Rydygiera w Toruniu - Wojewódzki Szpital Specjalistyczny im. błogosławionego księdza Jerzego Popiełuszki we Włocławku (PW)
	(34) Rozwój profilaktyki zdrowotnej	34-(34) Budowa zakładu radioterapii przy ul. Łęgskiej we Włocławku z uwzględnieniem planów rozwojowych Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego im. błogosławionego księdza Jerzego Popiełuszki przy ul. Wienieckiej we Włocławku	Poprawa warunków funkcjonowania szpitali wojewódzkich - Wojewódzki Szpital Zespolony im L. Rydygiera w Toruniu - Wojewódzki Szpital Specjalistyczny im. błogosławionego księdza Jerzego Popiełuszki we Włocławku (PW)
Innowacyjność	(1) Rozwój badań naukowych		Przedsięwzięcia dotyczące realizacji RANB w woj. kujawsko-pomorskim (PP) Narodowe Centrum Radioastronomii i Technologii Kosmicznych (PW) Centrum Badań Środowiska i Innowacyjnych Technologii Żywności dla Jakości Życia EnFoodLife (PW) Zrobotyzowany teleskop klasy 1,5-m wraz z laboratorium (PW) Bezpieczeństwo łańcucha żywnościowego i żywność spersonalizowana SafeFoodMed (PW) Program Zdrowie. Kujawsko-pomorski interdyscyplinarny program diagnozy spersonalizowanej i opieki zdrowotnej (PW)
	(2) Poprawa zdolności naukowo-badawczych szkół wyższych		Przedsięwzięcia dotyczące realizacji RANB w woj. kujawsko-pomorskim (PP) Centrum Badań Środowiska i Innowacyjnych Technologii Żywności dla Jakości Życia EnFoodLife (PW) Bezpieczeństwo łańcucha żywnościowego i żywność spersonalizowana SafeFoodMed (PW) System Transformacji i Transferu Wiedzy do Strategicznych Gałęzi Gospodarki Województwa Kujawsko-Pomorskiego (PW) Program Zdrowie. Kujawsko-pomorski interdyscyplinarny program diagnozy spersonalizowanej i opieki zdrowotnej (PW) Realizacja programu rozwojowego dla uczelni medycznych uczestniczących w procesie praktycznego kształcenia studentów w tym tworzenie centrów symulacji medycznej (PW)

Cel strategiczny w Strategii	Kierunek działań w Strategii	Zidentyfikowane przedsięwzięcie w Strategii	Nazwa przedsięwzięcia w KT	
		2-(1) Utworzenie Narodowego Centrum Radioastronomii Inżynierii Kosmicznej z Radioteleskopem Hevelius w Borach Tucholskich	Narodowe Centrum Radioastronomii i Technologii Kosmicznych (PW)	
		2-(2) Podjęcie działań na rzecz i wypracowanie modelu integracji uniwersytetów województwa kujawsko-pomorskiego	Rozwój szkolnictwa wyższego uwzględniającego potrzeby regionalne (PW)	
	(3) Rozwój niezależnych instytucji badawczo-rozwojowych		Zrobotyzowany teleskop klasy 1,5-m wraz z laboratorium (PW) Bezpieczeństwo łańcucha żywnościowego i żywność spersonalizowana SafeFoodMed (PW) Program Zdrowie. Kujawsko-pomorski interdyscyplinarny program diagnozy spersonalizowanej i opieki zdrowotnej (PW)	
	(4) Rozwój współpracy pomiędzy sektorem naukowo-badawczym a gospodarką		Narodowe Centrum Radioastronomii i Technologii Kosmicznych (PW) Centrum Badań Środowiska i Innowacyjnych Technologii Żywności dla Jakości Życia EnFoodLife (PW) Bezpieczeństwo łańcucha żywnościowego i żywność spersonalizowana SafeFoodMed (PW) System Transformacji i Transferu Wiedzy do Strategicznych Gałęzi Gospodarki Województwa Kujawsko-Pomorskiego (PW) Program Zdrowie. Kujawsko-pomorski interdyscyplinarny program diagnozy spersonalizowanej i opieki zdrowotnej (PW)	
	(7) Rozwój innowacyjnych aspektów i rozwiązań w ramach inteligentnych specjalizacji	7-(10) Rozwój projektu EKO-FOOD-MED	Centrum Badań Środowiska i Innowacyjnych Technologii Żywności dla Jakości Życia EnFoodLife (PW) Zrobotyzowany teleskop klasy 1,5-m wraz z laboratorium (PW) Bezpieczeństwo łańcucha żywnościowego i żywność spersonalizowana SafeFoodMed (PW) System Transformacji i Transferu Wiedzy do Strategicznych Gałęzi Gospodarki Województwa Kujawsko-Pomorskiego (PW) Program Zdrowie. Kujawsko-pomorski interdyscyplinarny program diagnozy spersonalizowanej i opieki zdrowotnej (PW)	
	(8) Pozyskiwanie dla gospodarki regionu przedsiębiorstw działających w sektorach wysokich technologii		Narodowe Centrum Radioastronomii i Technologii Kosmicznych (PW) Zrobotyzowany teleskop klasy 1,5-m wraz z laboratorium (PW)	
	(12) Wspieranie i promocja współpracy międzynarodowej instytucji naukowo-badawczych i szkół wyższych		Narodowe Centrum Radioastronomii i Technologii Kosmicznych (PW) Zrobotyzowany teleskop klasy 1,5-m wraz z laboratorium (PW)	
	Nowoczesny sektor rolno-spożywczy	(1) Rozwój badań naukowych w zakresie produkcji rolnej		Przedsięwzięcia dotyczące realizacji RANB w woj. kujawsko-pomorskim (PP) Bezpieczeństwo łańcucha żywnościowego i żywność spersonalizowana SafeFoodMed (PW)
		(2) Rozwój badań naukowych w zakresie przetwórstwa rolno-spożywczego		Przedsięwzięcia dotyczące realizacji RANB w woj. kujawsko-pomorskim (PP) Bezpieczeństwo łańcucha żywnościowego i żywność spersonalizowana SafeFoodMed (PW)
	Bezpieczeństwo	(1) Kompleksowe zagospodarowanie doliny Wisły	1-(2) Budowa stopnia wodnego poniżej Włocławka	Budowa stopnia wodnego na Wiśle poniżej Włocławka, element śluza (PW)

Cel strategiczny w Strategii	Kierunek działań w Strategii	Zidentyfikowane przedsięwzięcie w Strategii	Nazwa przedsięwzięcia w KT
	(2) Zapewnienie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego	2-(4) Budowa i modernizacja urzędów zabezpieczających przed powodzią	Budowa stopnia wodnego na Wiśle poniżej Włocławka, element śluza (PW)
			Odbudowa budowli regulacyjnych na Dolnej Wiśle terenie woj. kujawsko-pomorskiego (PW)
			Rewitalizacja Brdy skanalizowanej wraz z przebudową obiektów bydgoskiego węzła wodnego (PW)
			Modernizacja budowli hydrotechnicznych na Kanale Bydgoskim, na odcinku od km 14,8 do km 38,9 obejmująca śluzy: Okole, Czyżkówko, Prądy, Osowa Góra, Józefinki i Nakło Wschód oraz jaz Józefinki (PW)
			Rewitalizacja szlaku żeglownego Kanału Bydgoskiego i Noteci dolnej skanalizowanej (od km 14,8 do km 176,2) do parametrów drogi wodnej II klasy – na terenie województwa kujawsko-pomorskiego (PW)
			Modernizacja budowli hydrotechnicznych na drodze wodnej Noteci dolnej skanalizowanej, od km 38,9 do km 176,2 (PW)
			Zabezpieczenie przeciwpowodziowe w woj. kujawsko – pomorskim, w tym w okolicach Włocławka (PW)
(4) Poprawa sprawności funkcjonowania służb ratownictwa medycznego, straży pożarnej, policji i innych służb publicznych i społecznych bezpieczeństwa życia i mienia			Infrastruktura ratownictwa medycznego (PW)
(7) Rozwój inteligentnych systemów transportowych (ITS)			Usprawnienie połączeń w sieci wspomagającej sieć TEN-T w Toruniu (PW)
			Bit-City II (PW)
Sprawne zarządzanie	(10) Poprawa efektywności energetycznej		Wsparcie działań z zakresu efektywności energetycznej zgodnie z podziałem interwencji pomiędzy programami krajowymi i regionalnymi (PP)
			Wsparcie selektywne przedsięwzięć dotyczących sieci ciepłowniczych i chłodniczych (PP)
			Termomodernizacja państwowych placówek szkolnictwa artystycznego w województwie kujawsko-pomorskim (PP)
(22) Zapewnienie wysokiego standardu bazy oświatowej		10-(23) Rozwój sieci dystrybucji LNG na potrzeby zrównoważonego transportu regionalnego	Bit-City II (PW)
		22-(18) Realizacja projektu rozwoju infrastruktury Akademii Muzycznej im. Feliksa Nowowiejskiego w Bydgoszczy pn. „Wielofunkcyjny kompleks kreatywności artystycznej”	Budowa siedziby Akademii Muzycznej w Bydgoszczy (PP)
Tożsamość i dziedzictwo	(2) Zachowanie oraz promocja dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego regionu	2-(34) Wzmocnienie działań na rzecz ochrony i promocji Zespołu Staromiejskiego w Toruniu, wpisanego na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO	Toruńska starówka – ochrona i konserwacja dziedzictwa kulturowego UNESCO – II etap (PW)

Źródło: opracowanie własne

2.5 Informacja o stanie prac nad realizacją Założeń polityki terytorialnej województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2014-2020, na koniec grudnia 2014 r.

Zgodnie ze *Strategią*, podjęte zostały działania w zakresie wdrażania podejścia terytorialnego, oznaczającego odejście od postrzegania obszarów przez pryzmat granic administracyjnych na rzecz definiowania ich na podstawie potencjałów i barier rozwoju terytoriów. Wobec powyższego 30 października 2013 r. Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego uchwałą Nr 43/1605/13 przyjął *Założenia polityki terytorialnej województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2014-2020*.¹² Tym samym uznano, że niezbędne jest różnicowanie działań wobec różnych obszarów – adekwatnie do ich roli i znaczenia w systemie osadniczym. W naszym województwie proces planowania i wdrażania polityki terytorialnej został ustalony na czterech poziomach:

- wojewódzkim – obejmującym miasta Bydgoszcz i Toruń oraz obszar powiązany z nimi funkcjonalnie (ZIT wojewódzki),
- regionalnym i subregionalnym – obejmującym miasta: Włocławek, Grudziądz i Inowrocław wraz z ich obszarami funkcjonalnymi (OSI miast regionalnych/subregionalnych),
- ponadlokalnym – obejmującym miasta powiatowe i powiązane z nimi obszary (Obszary Rozwoju Społeczno-Gospodarczego),
- lokalnym – na którym funkcjonują LGD w ramach idei rozwoju lokalnego, kierowanego przez społeczność (RLKS).

Na każdym poziomie realizowane będą zadania odpowiadające jego specyfice. Planowane i wdrażane przedsięwzięcia mają wzmocnić potencjał rozwojowy określonego terenu, a w ich realizację zaangażowane zostaną jednostki samorządu terytorialnego, wchodzące w skład danego obszaru funkcjonalno-przestrzennego¹³.

W 2014 r. trwały prace nad zorganizowaniem się poszczególnych poziomów zarządzania w ramach polityki terytorialnej, tj.:

- a) przygotowane i podpisane zostało porozumienie dotyczące funkcjonowania ZIT wojewódzkiego, obejmującego miasta Bydgoszcz i Toruń oraz jednostki samorządu terytorialnego zainteresowane współpracą w ramach ZIT i spełniające kryteria dotyczące delimitacji obszaru współpracy,
- b) ustalone zostały zasięgi obszarów współdziałania pomiędzy ośrodkami regionalnymi (Włocławek, Grudziądz) i ośrodkiem subregionalnym (Inowrocław), a otaczającymi je jednostkami terytorialnymi. Miasta centralne wraz z miastami i gminami wyznaczonych obszarów podpisały stosowne porozumienia o współpracy. Na tym poziomie inicjatywę oraz funkcje koordynacyjne powierzono prezydentom miast,
- c) na poziomie powiatowym zostały wyznaczone obszary współpracy z miastem powiatowym jako ośrodkiem centralnym. Wszystkie zainteresowane jednostki terytorialne podpisały stosowne porozumienia o współpracy. Na poziomie powiatowym inicjatywę oraz wiodącą rolę przypisano staroście powiatowemu. Tworzenie ORSG poprzedzone zostało cyklem spotkań i konsultacji z partnerami samorządowymi, co pozwoliło na wskazanie zakresu tematycznego oraz ustalenie zasięgu terytorialnego jak też określenie lokalnych partnerów samorządowych, zainteresowanych współdziałaniem na rzecz rozwoju.

Jednocześnie utworzone zostały Komitety Sterujące oraz powołano zarządy jako organy wykonawcze w procesie programowania a następnie realizacji przyjętych ustaleń. Polityka terytorialna na poszczególnych poziomach zarządzania realizowana ma być w oparciu o strategię, określającą uwarunkowania, specyfikę oraz kierunki i przedsięwzięcia rozwojowe. Pozwolą one na sformułowanie logiki funkcjonowania oraz wskazanie celów, zadań i środków realizacji. Zaangażowani zostali także eksperci, których zadaniem jest konsultowanie działań, związanych z przygotowaniem strategii. Jednocześnie Zarząd Województwa wyznaczył swoich przedstawicieli do współpracy z Komitetami Sterującymi na poszczególnych poziomach polityki terytorialnej w regionie.

W odniesieniu do poziomu lokalnego podjęte zostały wstępne ustalenia dotyczące funkcjonowania instrumentu jakim jest RLKS. Do końca 2014 r. trwały stosowne prace w UM jak też konsultacje z zainteresowanymi środowiskami samorządowymi i organizacjami skupionymi w ramach LGD (rozmowy są dalej kontynuowane w 2015 r.)

¹² Dokument został zaktualizowany uchwałą Nr 5/134/15 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 4 lutego 2015 r., zmieniającą uchwałę w sprawie przyjęcia „Założeń polityki terytorialnej województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2014-2020”

¹³ Jednostki administracyjne wchodzące w skład poziomu wojewódzkiego (ZIT wojewódzki) zostały wykluczone z udziału w poziomie ORSG.

2.6 Informacja o stanie prac nad opracowaniem Planu zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego, na koniec grudnia 2014 r.

Aktualnie obowiązujący *Plan zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego* z 2003 r. został sporządzony na podstawie obowiązującej wówczas ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 1999 r. Nr 15 poz. 139 z późn. zm.) i przyjęty uchwałą Nr XI/135/03 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 26 czerwca 2003 r.

Już w połowie poprzedniej dekady zaczęto dostrzegać potrzebę zasadniczej aktualizacji ustaleń pzpw. Wynikało to między innymi z dość dynamicznej zmiany sytuacji społeczno-gospodarczej, coraz bardziej zaawansowanych prac studialnych nad nowym paradygmatem polityki regionalnej w Polsce (zainicjowanych przez prace nad nową koncepcją przestrzennego zagospodarowania kraju), ale także ze zmiany stanu prawnego (w 2003 r. zmieniła się ustawa regulująca zagadnienia planowania i zagospodarowania przestrzennego). W następstwie powyższego, Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego podjął 23 kwietnia 2007 r. uchwałę Nr VII/91/07 w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany pzpw.

Prace projektowe prowadzone były przez kilka kolejnych lat przez KPBPPiR we Włocławku i pomimo osiągnięcia fazy bardzo daleko zaawansowanego projektu nie mogły być ukończone z przyczyn formalnych, związanych z brakiem realizacji przez ministerstwo odpowiedzialne za sprawy rozwoju regionalnego zobowiązań, które nałożyło na siebie opracowując *Koncepcję Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030*. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa obligatoryjnie uwzględnia ustalenia *KPZK 2030*, która zawiera odwołania do dokumentów zewnętrznych, uszczegółwiających jej ustalenia, a które przez kilka kolejnych lat po przyjęciu *KPZK 2030* – nie powstały. Nie było więc możliwe spełnienie warunku zgodności projektu pzpw z *KPZK 2030*. W konsekwencji realizacji ustaleń *KPZK 2030* wprowadzono także zmiany w ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Ustawa zmieniła zakres pzpw, co spowodowało, że dotąd wykonane bardzo obszerne prace, mogły być wykorzystane dla pzpw uwzględniającego obowiązujący stan prawny, tylko w ograniczonym zakresie.

W I połowie 2014 r., KPBPPiR we Włocławku wykonało *Okresową ocenę planu zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego*. Opracowanie potwierdziło nie tylko znaczącą dezaktualizację obowiązującego pzpw, ale także podkreśliło szereg znaczących zmian w uwarunkowaniach zewnętrznych funkcjonowania województwa. W konsekwencji wszystkich powyższych uwarunkowań, Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego podjął 27 października 2014 r. uchwałę Nr LIV/823/14 w sprawie przystąpienia do sporządzenia planu zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego¹⁴.

3 Postęp w realizacji celów strategicznych Strategii i stan realizacji planowanych zakresów interwencji wobec OSI

Stan realizacji celów strategicznych i przedsięwzięć

Szczegółowe informacje nt. zadań zrealizowanych w ramach poszczególnych celów strategicznych i kierunków działań, a także przedstawienie stanu realizacji dotychczas zidentyfikowanych przedsięwzięć *Strategii* zostało zamieszczone w załączniku 1 do *Raportu*.

Ocena stanu realizacji zadań określonych w SRW w stosunku do OSI

Identyfikacja w polityce krajowej i polityce regionalnej Obszarów Strategicznej Interwencji (OSI) wiąże się z ideą prowadzenia aktywnej polityki wobec obszarów wymagających indywidualnie dostosowywanych działań w związku z wykazywaną specyfiką stanu rozwoju i uwarunkowań rozwoju. Z założenia obszary takie wyróżnia się dla dedykowania ściśle określonych działań (ściśle sprecyzowanej interwencji). W *Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego*, OSI z punktu widzenia polityki krajowej zdefiniowano w następujący sposób: „Są to obszary,

¹⁴ W 2015 r. Departament Rozwoju Regionalnego z KPBPPiR we Włocławku rozpoczęły prace formalno-prawne związane z przygotowaniem pzpw (ogłoszenie w prasie ogólnopolskiej, obwieszczenia w urzędach jednostek samorządu terytorialnego oraz zawiadomienie na piśmie instytucji i organów właściwych do uzgadniania i opiniowania pzpw o podjęciu uchwały o przystąpieniu do sporządzania tego dokumentu, zbieranie wniosków do planu) oraz wstępne prace analityczne i koncepcyjne.

wobec których (a) wymagana jest interwencja rządu, ze względu na ciężar, którego region sam nie jest w stanie udźwignąć oraz (b) obszary, które ze względów społecznych, gospodarczych lub środowiskowych wywierają lub mogą w przyszłości wywierać istotny wpływ na rozwój kraju”. Na poziomie regionalnym w prosty sposób stosuje się analogiczną definicję – wyróżniając OSI na podstawie identyfikacji specyficznych problemów lub potencjałów rozwojowych – w obydwu przypadkach o szczególnym znaczeniu w skali województwa. W *Strategii* wyróżniono 9 obszarów strategicznej interwencji, które prezentuje tabela 4.

Tabela 4 Syntetyczna informacja o Obszarów Strategicznej Interwencji (OSI) wyróżnianych w Strategii rozwoju województwa

Nazwa OSI	Zasięg przestrzenny	Podstawa delimitacji
Aglomeracja Bydgoszczy i Torunia	Centralna część województwa kujawsko-pomorskiego zakwalifikowana przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju do Obszaru Funkcjonalnego Bydgoszczy i Torunia	Negatywne konsekwencje intensywnych procesów suburbanizacji w sferze ładu przestrzennego i stanu środowiska oraz jakości życia mieszkańców. Potrzeba stymulowania rozwoju Bydgoszczy i Torunia jako ośrodków regionalnych, rozwijających funkcje metropolitalne
Zagospodarowanie Dolnej Wisły i nowy stopień wodny	Dolina Dolnej Wisły w granicach województwa kujawsko-pomorskiego (w tym realizacja stopnia wodnego w Wiśle – poniżej Włocławka)	Rozległa dolina Wisły jest jednocześnie barierą dla zagospodarowania, jak i wielką szansą dla rozwoju dodatkowych funkcji. Realizacja stopnia wodnego poniżej Włocławka ma na celu przede wszystkim zwiększenie bezpieczeństwa powodziowego w dolinie Wisły oraz ochronę istniejącego stopnia wodnego we Włocławku przed katastrofą budowlaną. Dodatkowymi korzyściami będzie produkcja energii elektrycznej, ustanowienie kolejnej przeprawy drogowej przez Wisłę, poprawa zdolności transportowej odcinka drogi wodnej E-40, stworzenie podstaw do rozwoju turystyki wodnej oraz stworzenie podstaw dla realizacji systemu nawodnień dla podniesienia efektywności gospodarki rolnej na Kujawach.
Kujawy – wyspecjalizowana strefa gospodarcza dla rolnictwa	Tereny rolne powiatów południowej części województwa: włocławskiego, radziejowskiego, aleksandrowskiego, inowrocławskiego, mogileńskiego, żnińskiego – objęte trwałym deficytem wód opadowych w okresie wegetacyjnym	Problem środowiskowy – trwały deficyt wody na potrzeby rolnictwa w okresie wegetacyjnym, prowadzący do znacznego obniżenia plonów, a więc uniemożliwiający wykorzystanie w pełni zwartych obszarów rolniczej przestrzeni produkcyjnej o bardzo dużej przydatności dla rolnictwa.
Bory Tucholskie – strefa wykorzystania potencjałów endogenicznych północno-zachodniej części województwa	Powiaty: tucholski, sępoleński i świecki.	Współwystępowanie specyficznych dla wskazanego obszaru potencjałów endogenicznych, związanych z występowaniem szczególnych predyspozycji dla rozwoju gospodarki leśnej i przetwórstwa drewna, rozwoju turystyki zdrowotnej, rozwoju funkcji turystycznej w oparciu o walory przyrodnicze, rozwoju niektórych specjalistycznych dziedzin gospodarki rolnej.
Ochrona rolniczej przestrzeni produkcyjnej	Obszar wymaga szczegółowej delimitacji – mającej na celu wskazanie terenów rolnych o najwyższej przydatności dla rolnictwa (gleby chronione klas I-III oraz duże powierzchnie zwartych obszarów gleb klas IV).	Funkcja rolnicza należy do podstawowych działalności gospodarczych województwa i jest postrzegana jako jeden z głównych potencjałów rozwojowych. Stąd obszary wysokiej przydatności rolniczej stanowią walor o znaczeniu strategicznym dla rozwoju województwa.
Wzrost zatrudnienia	Cały obszar województwa – w szczególności interwencji wymagają powiaty położone poza ścisłym centrum województwa.	Trwale wysoki poziom bezrobocia na terenie województwa. Problem jest szczególnie istotny w powiatach położonych poza ścisłym centrum województwa, jednak interwencją powinno zostać objęta także część centralna, która może stanowić miejsce pracy dla mieszkańców powiatów peryferyjnych.
Przełamanie zapaści społeczno-gospodarczej wschodniej części województwa	Powiaty: grudziądzki, wąbrzeski, golubsko-dobrzyński, brodnicki, lipnowski, włocławski i radziejowski oraz miasta Włocławek i Grudziądz	Konieczność nadania impulsów rozwojowych wschodniej części województwa, zarówno poprzez działania na rzecz głównych ośrodków miejskich (Włocławek i Grudziądz, które powinny pełnić szczególną rolę w stymulowaniu rozwoju społecznego i gospodarczego otaczających powiatów), jak też wobec terenów wiejskich i pozostałych miast wskazanego obszaru (w tym miast powiatowych). We wskazanym obszarze problemy są na tyle złożone i na tyle długotrwałe, że powodują narastanie dysproporcji w jakości życia mieszkańców w stosunku do części centralnej

		i zachodniej województwa, a skala problemów jest na tyle duża, że obniża konkurencyjność i zagraża podstawom funkcjonowania województwa jako całości.
Polityka miejska i rewitalizacja miast	52 miasta na terenie województwa kujawsko-pomorskiego	Zaangażowanie miast wszystkich kategorii w rozwój społeczny i gospodarczy województwa, przy różnicowaniu działań w stosunku do poszczególnych kategorii miast adekwatnie do ich potencjału i oczekiwanej roli w rozwoju województwa. Zakłada się więc opracowanie szczegółowych założeń działań wobec każdej z kategorii miast jak podstawę polityki działań wobec nich.
Rozwój uzdrowisk	Uzdrowiska statutowe: Ciechocinek, Inowrocław, Wieniec-Zdrój oraz inne miejscowości, które uzyskają status uzdrowiska.	Województwo kujawsko-pomorskie jest regionem o bardzo silnym potencjale uzdrowiskowym. Jest to funkcja, która ma duże znaczenie gospodarcze dla miejscowości, w których jest realizowana oraz duże znaczenie wizerunkowe dla województwa – stanowi więc przewagę konkurencyjną.

Źródło: opracowanie własne

W roku 2014 w polityce regionalnej województwa kujawsko-pomorskiego nie prowadzono działań, których podstawą byłaby kompleksowa interwencja wobec obszarów wskazanych jako OSI, mającej na celu rozwiązywanie problemów lub wykorzystywanie potencjałów tam identyfikowanych. Ustalenia *Strategii* rozwoju w aspekcie terytorialnym są realizowane wg założeń polityki terytorialnej (rozpoczętej w roku 2014) – jest to inny rodzaj terytorialnego różnicowania interwencji, niż zakładany wobec OSI, ale nie wyklucza realizacji polityki wobec OSI i nie konkuruje z tą formą (polityka terytorialna nawiązuje do pojęcia obszarów funkcjonalnych – ich idea została sformułowana po nakreśleniu założeń interwencji za pomocą OSI i rozwinięta w *Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030*; OSI oraz obszary funkcjonalne są pojęciami częściowo zawierającymi się). Niektóre z prowadzonych w polityce regionalnej działań wpisują się pośrednio w założenia OSI, więc nawet jeśli nie prowadzi się zaplanowanej interwencji wobec OSI, to pewne aspekty ważne dla poszczególnych OSI mogą być częściowo realizowane (choć należy zauważyć, że podstawową ideą interwencji wobec OSI było podjęcie działań kompleksowych i całościowych). W największym stopniu działania programowane w polityce terytorialnej są zgodne z założeniami dwóch OSI – „Aglomeracja Bydgosko-Toruńska” (w aspekcie działań planowanych wobec ZIT) oraz „Polityka miejska i rewitalizacja miast” (w aspekcie działań realizowanych w miastach – a wpływających na poprawę ich potencjału w zakresie obsługi ludności lub aktywizacji gospodarczej).

4 Podsumowanie i rekomendacje

Główne wnioski z *Raportu*:

1. Przeprowadzone analizy wskazują, że w 2014 r. realizowano bardzo wiele działań, które w sposób pośredni lub bezpośredni wpisują się w szeroko rozumianą realizację idei rozwoju województwa, wyrażoną w *Strategii*. Jednak zdecydowana ich większość była wyrazem standardowych działań, wynikających z bieżącego funkcjonowania administracji samorządowej i rządowej lub jednostek im podległych. Tak więc zadania te nie były inicjowane i prowadzone jako działania służące realizacji ustaleń *Strategii*. Oznacza to po pierwsze, że prawdopodobnie zadania te w bardzo podobnym wymiarze byłyby prowadzone także wtedy, gdyby nie obowiązywały ustalenia *Strategii*. Po drugie, że gdyby przystępując do tych działań w pełni uwzględniano założenia *Strategii*, to osiągnięte efekty rozwojowe mogłyby być większe.
2. Przyczyną sytuacji opisanej w punkcie pierwszym jest prawdopodobnie wciąż zbyt mała świadomość obowiązywania *Strategii* i konieczności traktowania jej jako podstawy działań w każdej dziedzinie, mającej wpływ na kształtowanie rozwoju województwa. Zmieniane w ostatnich latach ustawy: o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, a także o samorządzie województwa częściowo uporządkowały planowanie strategiczne na poziomie regionalnym, wskazując, że samorząd województwa prowadzi politykę rozwoju, a ta realizowana jest na podstawie strategii rozwoju. Niejednokrotnie strategia traktowana jest jako dokument pomocniczy. W konsekwencji brak jest należytego zaangażowania w proces realizacji ustaleń *Strategii*.
3. Powyższe wskazuje również, że wdrażaniu *Strategii* przydzielony został niewystarczający priorytet spośród innych realizowanych zadań. W efekcie:
 - spowolnione zostało rozpoczęcie realizacji stałego dialogu społecznego w zakresie modernizacji województwa poprzez Platformę Dialogu Społecznego,
 - brak jest środków finansowych na realizację części zadań (w tym brak zaplanowania środków na realizację zadań w budżecie województwa),
 - w odniesieniu do części kierunków działań i przedsięwzięć brak jest podmiotów wiodących w zakresie ich monitorowania i/lub realizacji,
4. Zgodnie z założeniami idei modernizacji regionu, spośród wskazanych w *Strategii* kujawsko-pomorskich programów rozwoju, za najważniejsze dla realizacji interesów rozwojowych województwa należy uznać programy dotyczące: rozwoju gospodarczego, rozwoju edukacji oraz rozwoju transportu publicznego. We wrześniu 2014 r. uchwałą nr LIII/814/14 Sejmik Województwa przyjął *Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla województwa kujawsko-pomorskiego (Plan transportu)*. Opracowanie dokumentu oprócz realizacji interesów rozwojowych województwa, wynikało także ze zmian przepisów prawa, zobowiązujących samorządy do rozwoju systemów transportu publicznego. Przyjęty *Plan transportu* nie jest w pełni satysfakcjonujący – tylko częściowo realizuje założenia *Strategii* (co jest wynikiem kompromisu pomiędzy ustaleniami *Strategii* a możliwościami finansowymi województwa). Nie można więc wykluczyć, że po obserwacjach dokonanych w pierwszym okresie funkcjonowania transportu, zgodnie z założeniami *Planu transportu*, niezbędne będzie dokonanie korekt/aktualizacji tego dokumentu. W 2014 r. rozpoczęto prace związane z opracowaniem pozostałych dwóch programów – jak należy zakładać zostaną one przyjęte w 2015 r.
5. Szeroko rozumiane procesy rozwoju, które w 2014 r. zachodziły w kraju, potwierdzają aktualność wszystkich czterech, zidentyfikowanych w *Strategii* priorytetów rozwoju. Jednak dla realizacji najważniejszego z nich tj. *Konkurencyjnej gospodarki* wskazuje się na zintensyfikowanie działań w zakresie rozwoju społecznego (priorytet *Nowoczesne społeczeństwo*), które możliwe są do zrealizowania szybciej i będą czynnikami składowymi podnoszenia konkurencyjności regionu.
6. Uproszczoną informację nt. postępów i potrzeb w zakresie realizacji poszczególnych celów strategicznych *Strategii* zawiera poniższe zestawienie:
(Uwaga ogólna do wszystkich celów strategicznych – wśród głównych problemów realizacji poszczególnych celów są: niewystarczające środki finansowe, brak podmiotu wiodącego w zakresie

wdrażania kierunku działań/przedsięwzięcia, konieczność podjęcia określonych decyzji w zakresie realizacji wybranych zadań)

1) Gospodarka i miejsca pracy:

- wstępna faza realizacji celu strategicznego,
- na realizację celu istotny wpływ będzie miało dopiero wdrożenie *Planu działań na rzecz rozwoju gospodarczego województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2015-2020*, który jest w trakcie opracowywania,
- jako jeden z ważniejszych sektorów rozwoju gospodarczego województwa wskazany został rozwój uzdrowisk i sektora związanego z poprawą stanu zdrowia. Jednakże sfera ta nie jest obecnie koordynowana przez żaden z departamentów, gdyż żadna komórka organizacyjna UM nie ma uzdrowisk wśród swoich kompetencji (tylko w bardzo niewielkim stopniu tą problematyką zajmuje się Dep. Nadzoru Właścicielskiego i Transportu Publicznego, w związku z nadzorem na spółką Przedsiębiorstwo Uzdrowisko Ciechocinek S.A.). W efekcie powyższego nie są również realizowane pakiety działań wobec poszczególnych uzdrowisk. Konieczne jest więc wskazanie jednostki, która będzie koordynowała i kompleksowo wspierała zadania w zakresie gospodarczego rozwoju uzdrowisk w województwie,
- nie zaobserwowano działań na rzecz niektórych kierunków działań.

2) Dostępność i spójność:

- wstępna faza realizacji celu strategicznego,
- niezbędne jest lobbowanie na rzecz jak najszybszego zrealizowania krajowych inwestycji drogowych w regionie, zapewniających dostępność kujawsko-pomorskiego z zewnątrz (w dokumentach krajowych na najbliższe lata umieszczona została budowa S5, jednak brak zapisów nt. realizacji m.in. takich inwestycji jak: S10, S16, DK25, realizacji węzła autostradowego Dźwierzno),
- trwają prace związane z opracowaniem *Kujawsko-Pomorskiego Planu Spójności Komunikacji Drogowej i Kolejowej*, ale niezbędne będzie także opracowanie i wdrożenie zintegrowanego systemu regionalnego transportu publicznego,
- istnieje potrzeba jednoznacznego określenia ostatecznego zakresu przedsięwzięć wpisanych do projektu "BiT-City II",
- przedsięwzięcia związane z liniami kolejowymi wymagają przeglądu przyczyn braku rozpoczęcia działań wskazanych w załączniku nr 1 do *Raportu* oraz odpowiednich decyzji,
- w zakresie rewitalizacji międzynarodowych dróg wodnych na rzecz turystyki i transportu w 2014 r. podjętych zostało bardzo dużo działań lobbujących, jednakże nadal głównym problem są niewystarczające działania z poziomu krajowego oraz brak środków finansowych.

3) Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi:

- wstępna faza realizacji celu strategicznego,
- zgodnie z wcześniejszymi sugestiami, podjęte zostały niewystarczające działania na rzecz rozwoju społecznego, czego jednym z przejawów jest brak rozpoczęcia prac związanych z opracowaniem programu na rzecz rozwoju społecznego, czy też brak rozpoczęcia prac związanych z tworzeniem lokalnych placówek rozwoju społecznego poprzez poszerzanie oferty gminnych instytucji kultury,
- opracowywany jest regionalny program rozwoju edukacji. Planowane są jednak wyłącznie działania, mające na celu dobre wyedukowanie młodych mieszkańców regionu, kończące się na etapie szkoły średniej. W UM brak jest planowania i koordynacji działań (w ramach swoich kompetencji) na rzecz budowy konkurencyjnego szkolnictwa wyższego regionu, które dzięki swojej ofercie będzie na tyle atrakcyjne, że mieszkańcy kujawsko-pomorskiego i innych regionów będą wybierać te ośrodki na swoją dalszą edukację. (Obecnie istnieje pewne zagrożenie emigracji zdolnych osób poza województwo, które po nawiązaniu więzi z nowym miejscem nauki, zamieszkania nie zdecydują się na powrót do kujawsko-pomorskiego),

- nie zaobserwowano działań na rzecz niektórych kierunków działań: rozwój bazy i promocja wychowania żłobkowego.
- 4) Innowacyjność:
- wstępna faza realizacji celu strategicznego,
 - niezbędne jest zintensyfikowanie działań na rzecz poprawy zdolności naukowo-badawczych szkół wyższych, rozwoju badań naukowych i ich komercjalizacji,
 - realizację celu strategicznego poprawi rozpoczęcie wdrażania *Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020*, przyjętej w styczniu 2015 r. oraz RPO WKP 2014-2020, przyjętego w grudniu 2014 r.,
 - działania, które przypisane zostały do KPAI wymagają odpowiednich decyzji Zgromadzenia Wspólników,
- 5) Nowoczesny sektor rolno-spożywczy:
- wstępna faza realizacji celu strategicznego,
 - niezbędne jest więc zintensyfikowanie działań na rzecz rozwoju badań naukowych w zakresie produkcji rolnej i przetwórstwa rolno-spożywczego, przedsiębiorczości związanej z przetwórstwem rolno-spożywczym,
 - nie zaobserwowano działań na rzecz niektórych kierunków działań: rozwój badań naukowych w zakresie przetwórstwa rolno-spożywczego, rozwój produkcji biomasy na cele energetyczne, rozwój kształcenia ustawicznego, w tym szkolenia i staże za granicą dla przedsiębiorców branży rolno-spożywczej.
- 6) Bezpieczeństwo:
- wstępna faza realizacji celu strategicznego,
 - w zakresie prac związanych z zagospodarowaniem Dolnej Wisły (w sferze gospodarki wodnej dla województwa) działania skoncentrowane zostały na lobbowaniu na rzecz umieszczenia określonych inwestycji regionalnych w dokumentach krajowych (częściowo to zadanie zostało zrealizowane) oraz informowaniu o tych potrzebach na branżowych spotkaniach,
 - postęp w realizacji celu w dużym stopniu zależeć będzie od działań jakie zostaną podjęte na poziomie krajowym,
 - nie zaobserwowano działań na rzecz niektórych kierunków działań: rozwój badań dotyczących opracowania innowacyjnych systemów identyfikacji zagrożeń i zarządzania bezpieczeństwem,
- 7) Sprawne zarządzanie:
- wstępna faza realizacji celu strategicznego,
 - podejmowane były kolejne działania w ramach wdrażania projektu „Infostrada Kujaw i Pomorza” z RPO,
 - rozwojowi współpracy pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego sprzyjało rozpoczęcie prac w ramach polityki terytorialnej oraz dalsza działalność stowarzyszenia samorządowego Salutaris,
 - prowadzone były szerokie działania na rzecz rozwoju organizacji pozarządowych,
 - nie rozpoczęto jeszcze działań związanych z wykonaniem diagnozy stanu ładu przestrzennego w województwie oraz opracowaniem regionalnych standardów w dziedzinie ładu przestrzennego, ze względu na brak odpowiednich zasobów,
 - pod rozwagę poddaje się rozpoczęcie debaty samorządowej na temat optymalizacji podziału administracyjnego,
 - nie zaobserwowano działań na rzecz niektórych kierunków działań: wspieranie rozwoju budownictwa mieszkaniowego.
- 8) Tożsamość i dziedzictwo:
- wstępna faza realizacji celu strategicznego,
 - w ramach realizacji celu prowadzone były bieżące działania na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego regionu, edukacji regionalnej oraz promocji województwa podczas różnych wydarzeń turystycznych (finansowanych głównie ze środków europejskich),

- wskazuje się jednak na konieczność działań specjalnych wskazanych w *Strategii* tj.: opracowania zgodnych z podstawą programową materiałów z zakresu edukacji regionalnej dla przedszkoli, szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych z województwa kujawsko-pomorskiego; dokonania inwentaryzacji, waloryzacji i oszacowania „wartości marketingowej” obiektów materialnych dziedzictwa kulturowego regionu (co pozwoliłoby na określenie właściwych priorytetów w zakresie ich ochrony i umożliwiło właściwe działania na rzecz budowy marki regionu) oraz przygotowania, wspomnianego już wcześniej, *Kujawsko-Pomorskiego Programu Budowy Tożsamości i Marki Województwa*,
 - niezbędne jest rozpoczęcie skoordynowanych, zaplanowanych działań na rzecz budowy tożsamości regionalnej województwa, wspólnoty regionalnej mieszkańców,
- Szczegółowe informacje w zakresie realizacji poszczególnych kierunków działań i przedsięwzięć zaprezentowano w załączniku 1 do *Raportu*.
7. Działaniem, które w największym stopniu realizuje ustalenia *Strategii*, bowiem od podstaw zostało zaprojektowane jako instrument realizacji ustaleń *Strategii* jest polityka terytorialna województwa. Rok 2014 był okresem formułowania jej założeń oraz pierwszym etapem jej wdrażania, to znaczy przystąpienia przez samorzady gmin i powiatów do prac nad strategiami rozwoju – odpowiednio dla Obszarów Rozwoju Społeczno-Gospodarczego, OSI (miast średnich) oraz ZIT. Polityka terytorialna stymuluje aktywność oddolną samorządów w formułowaniu projektów rozwojowych, a jednocześnie sprzyja integracji samorządów danego obszaru. Obserwowane już na początku 2015 r. wstępne efekty polityki terytorialnej są bardzo obiecujące i wskazują, że kilka celów rozwojowych województwa (zwłaszcza związanych z rozwojem społecznym i gospodarczym) może być w pewnym stopniu zrealizowanych, dzięki projektom realizowanym na poziomie lokalnym. Jednocześnie jednak, to właśnie skoncentrowanie działań stymulujących rozwój regionalny na polityce terytorialnej, jest główną przyczyną braku realizacji działań wobec wyróżnionych w *Strategii* rozwoju województwa dziewięciu obszarów strategicznej interwencji (OSI). Polityka terytorialna oraz OSI są całkowicie odrębnymi płaszczyznami terytorialnego różnicowania interwencji – a interwencja według OSI będzie realizowana dopiero w kolejnych latach, po zdefiniowaniu zasad jej prowadzenia.

Rekomendacje, mające na celu usprawnienie procesu realizacji ustaleń *Strategii*:

1. Niezbędne jest przyspieszenie prac oraz zwiększenie zaangażowania wszystkich jednostek samorządu województwa na rzecz realizacji ustaleń *Strategii*. W tym celu:
 - konieczne jest nadanie *Strategii* właściwego priorytetu pośród innych realizowanych zadań – *Strategia* jako najważniejszy kierunkowy dokument rozwoju województwa, któremu podporządkowane są pozostałe dokumenty wdrożeniowe i realizowane zadania,
 - niezbędna jest zmiana sposobu postępowania przez jednostki uczestniczące we wdrażaniu *Strategii*, tj. zmiana perspektywy – realizacja ustaleń *Strategii*, zamiast realizacji dotychczasowych zadań, które na potrzeby raportowania dopasowywane są do zapisów *Strategii*,
 - zaleca się systematyczne spotkania ZW z dyrektorami departamentów UM i jednostek organizacyjnych województwa kujawsko-pomorskiego, z przedstawicielami wojewódzkich osób prawnych oraz pełnomocników ZW i Marszałka, związane z realizacją *Strategii*,
 - konieczna jest ścisła współpraca departamentów UM, jednostek organizacyjnych województwa kujawsko-pomorskiego UM, wojewódzkich osób prawnych, pełnomocników ZW i Marszałka z IW, na rzecz realizacji ustaleń *Strategii* (w tym w zakresie gromadzenia i sprawnego przekazywania IW informacji nt. postępów realizacji *Strategii*, celem sporządzenia corocznego raportu z realizacji *Strategii*),
 - niezbędne jest ustalenie zadań jakie ma realizować KPAI na rzecz realizacji *Strategii*.
2. Konieczna jest współpraca z partnerami społeczno-gospodarczymi, na rzecz budowy zaangażowania różnych środowisk i wszystkich zainteresowanych rozwojem województwa w realizację *Strategii*.
3. Dla zapewnienia sprawnej realizacji ustaleń *Strategii* proponuje się:

- rozważenie przygotowania krótkookresowych harmonogramów prac (2-3-letnich, z raportowaniem do IW), które byłyby podstawą prowadzenia działań w kilku kluczowych obszarach zarządzania województwem (obszary te wymagałyby określenia, ale mogłyby wywodzić się od klasycznego podziału na: obszar rozwoju społecznego, obszar rozwoju gospodarczego, obszar rozwoju infrastruktury, obszar ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego i kulturowego). Harmonogramy prac dotyczyłyby realizacji zadań, określonych w *Strategii*, leżących w kompetencji samorządu województwa. Ponadto miałyby charakter dokumentów wewnętrznych, będących z jednej strony planem ZW (byłyby akceptowane przez ZW), a z drugiej pozwalałyby na określenie odpowiedzialności poszczególnych jednostek, skoordynowanie działań.
 - przypisanie przedsięwzięć i kierunków działań, które nie mają koordynatorów, do odpowiednich realizatorów/opiekunów (departamentów UM i jednostek organizacyjnych województwa kujawsko-pomorskiego, wojewódzkich osób prawnych, pełnomocników ZW i Marszałka).
4. Zgodnie z przedstawionymi wnioskami, w tym informacjami znajdującymi się w załączniku 1, niezbędne jest podjęcie określonych decyzji na rzecz wsparcia realizacji kierunków działań i przedsięwzięć (w tym zaplanowanie w budżecie województwa środków finansowych oraz poszukanie innych możliwych źródeł finansowania na realizację zadań wskazanych w *Strategii*, a leżących w kompetencji samorządu województwa) oraz umożliwienie koncentracji IW na zadaniach związanych z realizacją *Strategii*.
 5. Niezbędna jest sukcesywna rozbudowa samorządowego wojewódzkiego systemu monitorowania stanu rozwoju województwa (Kujawsko-Pomorskiego Obserwatorium Rozwoju) poprzez rozbudowę potencjału, w tym kadrowego – w celu zwiększenia zdolności do uzyskiwania ocen rozwoju, uzupełniających system statystyki publicznej, a zwłaszcza dla uzyskiwania ocen rozwoju w aspektach nie badanych przez statystykę publiczną.
 6. Rekomenduje się położenie szczególnego nacisku na realizację działań związanych z rozwojem gospodarczym, poprawą poziomu wykształcenia, rozwojem społecznym oraz budową tożsamości i spójną promocją regionu. W tym celu konieczne jest m.in. podjęcie decyzji związanej z opracowaniem i wdrożeniem *Kujawsko-Pomorskiego Programu Rozwoju Społecznego* oraz *Kujawsko-Pomorskiego Programu Budowy Tożsamości i Marki Województwa*. Jednocześnie IW sygnalizowano trudność realizacji zadań w powyższych obszarach ze względu na ich interdyscyplinarność, a przez to wchodzenie w zakres kompetencji kilku departamentów, jednostek.
 7. W zakresie OSI zasadne jest przystąpienie do opracowania założeń interwencji zgodnie z OSI wskazanymi w *Strategii* (z możliwością weryfikacji – pozwalającej na uwzględnienie zmian społeczno-gospodarczych w przestrzeni województwa, które zaszły w ciągu 2 lat od momentu identyfikacji OSI) i w efekcie – uruchomienie takiej interwencji.
 8. Część działań określonych w *Strategii* może być wdrażana przy zaangażowaniu stosunkowo niewielkich środków finansowych, pod warunkiem wypracowania i podjęcia decyzji uruchamiających określone procesy. Wśród tych działań wymienić można m.in. przygotowanie opracowań studialnych, jak np.:
 - Opracowanie programu edukacji regionalnej dla przedszkoli, szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych z województwa kujawsko-pomorskiego
 - Opracowanie i wdrożenie regionalnych standardów nauczania
 - Inwentaryzacja zasobów turystycznych województwa wraz z przeprowadzeniem analizy SWOT i ustaleniem priorytetów interwencji
 - Identyfikacja produktów turystycznych istotnych dla rozwoju gospodarczego województwa – jako podstawa dla wspierania ich rozwoju i promocji
 - Podjęcie prac studialnych na rzecz realizacji przepraw drogowych w związku z kompleksowym zagospodarowaniem doliny Wisły – w pierwszym etapie wskazuje się przeprawy poniżej Włocławka oraz w rejonie Solca Kujawskiego
 - Identyfikacja sieci dróg lokalnych kluczowych dla spójności województwa
 - Opracowanie koncepcji (z elementami programu) rozwoju lotnisk aeroklubowych dla celów biznesowych i turystycznych
 - Opracowanie regionalnych standardów w zakresie dostępności i funkcjonalności bazy usług publicznych oraz przestrzeni publicznych dla osób niepełnosprawnych

- Opracowanie regionalnego standardu funkcjonowania lokalnych placówek rozwoju społecznego poprzez poszerzanie oferty gminnych instytucji kultury
- Opracowanie regionalnych standardów w zakresie dostępności i funkcjonalności bazy usług publicznych oraz przestrzeni publicznych dla wszystkich pokoleń
- Podjęcie działań na rzecz i wypracowanie modelu integracji uniwersytetów województwa kujawsko-pomorskiego
- Identyfikacja strategicznego zasobu rolniczej przestrzeni produkcyjnej oraz ustanowienie zasad jego ochrony
- Stworzenie modelu pozyskania zasobów mieszkaniowych w największych miastach dla zapewnienia potrzeb mieszkaniowych młodych rodzin, przeciwdziałaniu ich emigracji i nakłaniania do imigracji z innych województw
- Wykonanie kompleksowej inwentaryzacji i waloryzacji zasobów przyrodniczych województwa
- Opracowanie regionalnej koncepcji rozwoju sieci gazowych
- Opracowanie regionalnej koncepcji reelektryfikacji terenów wiejskich
- Opracowanie regionalnych standardów w dziedzinie ładu przestrzennego
- Opracowanie przestrzennych założeń eksploatacji kopalni jako podstawy dla ochrony przestrzeni województwa
- Opracowanie przestrzennych założeń rozwoju OZE („Przestrzeń dla OZE”) jako podstawy dla ochrony przestrzeni województwa oraz wspierania rozwoju OZE dostosowanych do walorów środowiskowych
- Wykonanie diagnozy stanu ładu przestrzennego w województwie.